

พัฒนาการองค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย

หน้า 2

ตัวอย่างกรณีศึกษา องค์กรการเงินชุมชนทั่วประเทศ

- สถาบันการเงิน
ต.หนองโสน จ.พิจิตร หน้า 4
- ธรรมรัฐชุมชน
อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี หน้า 4
- สถาบันการเงินฯ
บ้านขอนแก่น จ.ปราจีนฯ หน้า 7
- สถาบันการเงินฯ
บางระกำ จ.นครปฐม หน้า 9
- ธนาคารชุมชน
ต.มะนัง จ.สตูล หน้า 10

สภาองค์กรฯ
 ต.หนองปรือ
 กับการจัดการทุน
 ภายในชุมชน

หน้า 3

สวัสดิการชุมชน
 จ.ลพบุรีระดมสมอง
 พัฒนาคุณภาพกองทุน

หน้า 11

ทุนชุมชน
 ขับเคลื่อน
 ประเทศไทย

หน้า 11

ตั้งศูนย์เรียนรู้
 เครือข่ายแก้ปัญห
 ที่ดินบุโ

หน้า 13

สภาองค์กรชุมชน
 ต.บึงคล้าเดินหน้า
 ทำแผนบูรณาการ

หน้า 14

สภาฯ 6 จังหวัดอีสาน
เก็บข้อมูล
 แก้น้ำโขงแห้ง

หน้า 14

เครือข่ายองค์กรชุมชน
 จ.กาญจนบุรี
 เปิดสภาแก้วิกฤตน้ำ

หน้า 15

น่านระดมสมองปฏิรูป
 ประเทศไทย

หน้า 16

พัฒนาการองค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย 2508 - 2552

องค์กรการเงิน เป็นชื่อเรียกรวมๆ ขององค์กรชุมชนที่มีการบริหารจัดการการเงิน โดยมีลักษณะร่วมคือดำเนินการร่วมกันในลักษณะกลุ่ม มีสมาชิก มีคณะกรรมการ มีการสมทบเงินลงหุ้นจากสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ และมีการนำเงินสะสมดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะการให้สมาชิกกู้ไปลงทุนหรือแก้ปัญหาเศรษฐกิจ เมื่อมีดอกผลกลับมาก็แบ่งปันไปให้สมาชิกจัดสวัสดิการหรือสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ องค์กรชุมชนที่มีลักษณะดังกล่าว คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มเครดิตยูเนียน ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำรินโยบายธนาคารชุมชน และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บ้านน้ำขาว อ.จะนะ จ.สงขลา เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่เน้นการนำกำไรมาจัดสวัสดิการให้สมาชิก แทนที่จะแค่แบ่งปันกำไรกัน เรียกกลุ่มออมทรัพย์แบบนี้ว่า “กลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิต”

2527 ธนาคารชีวิตออมวันละบาท พระอาจารย์ทอง เตชะปญโญ จัดตั้งธนาคารชีวิตที่วัดอู่ตะเภา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ให้สมาชิกออมวันละบาทหรือเดือนละ 30 บาท ใช้หลักศาสนาพุทธเป็นแนวทางการดำเนินการ

2531 สมาคมกลุ่มออมทรัพย์ มีการจัดตั้ง “สมาคมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” และชมรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นเครือข่ายระดับจังหวัด โดยการส่งเสริมของกรมการพัฒนาชุมชน

2532 ธนาคารหมู่บ้าน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดย

อ.จ๋านงค์ สมประสงค์ และคณะริเริ่มจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านน้ำร่อง 10 หมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อสนับสนุนโครงการอีสานเขียว โดยน้อมนำแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนและหนี้สินเกษตรกรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางปฏิบัติ

2533 พระสุบิน พระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม ต.บางพระ อ.เมือง จ.ตราด ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่บ้านเกาะขวาง ต.ห้วยแร้ง อ.เมือง จ.ตราด ซึ่งต่อมาขยายเป็นเครือข่ายทั่วทั้งจังหวัด

2536 เครือข่ายออมทรัพย์สงขลา ผู้นำสำคัญของสงขลา คือ นายฉะสิทธิ์ หนูประดิษฐ์ นายอัมพร ด่วงปาน นายชบ ยอดแก้ว และนายเคฉ่า แก้วเพชร และผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ 14 กลุ่มใน จ.สงขลา ร่วมกันจัดตั้ง “กองทุนหมุนเวียนชาวบ้าน จ.สงขลา” เป็นเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ที่รับฝากเงินและให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุน

2537 องค์กรกลางธนาคารหมู่บ้าน จัดตั้งสมาคมนักพัฒนาหมู่บ้านแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรกลางประสานงานธนาคารหมู่บ้านทั่วประเทศ

2541 กลุ่มสัจจะรายวัน สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม. - ต่อมาคือสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) ในสังกัดการเคหะแห่งชาติ ส่งเสริม

การจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมรายวันในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร โดยนำประสบการณ์การออมทรัพย์และสินเชื่อรายวันจากประเทศแอฟริกาใต้มาประยุกต์ใช้กับคนจนเมืองที่มีรายได้รายวัน

2542 กองทุนเพื่อสังคม (SIF) สนับสนุนให้เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ใน จ.สงขลา จัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยสนับสนุนงบประมาณจำนวน 12 ล้านบาทสมทบกับกองทุนสวัสดิการที่มีอยู่แล้วของกลุ่ม 21 กลุ่ม กองทุนดังกล่าวดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

2544 กองทุนหมู่บ้าน รัฐบาลสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ โดยสนับสนุนเงินทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท

2547 - 2548 แก้วหนี้โดยชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สนับสนุนให้องค์กรชุมชนจัดกระบวนการแก้ปัญหาหนี้สินโดยชุมชน โดยการสำรวจหนี้สิน การทำบัญชีครัวเรือน การจัดการกองทุน ฯลฯ มีครัวเรือนเข้าร่วมกว่า 5,300 ครัวเรือนใน 126 หมู่บ้าน / ชุมชน

2550 - 2552 บูรณาการกองทุน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สนับสนุนการบูรณาการกองทุนหรือองค์กรการเงินประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน มีพื้นที่นำร่องทั่วประเทศกว่า 200 ตำบล

องค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทยมีพัฒนาการมายาวนานกว่า 40 ปี ประมวลได้ดังนี้

2508 เครดิตยูเนียน จัดตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียนศูนย์กลางเทวาในเขตชุมชนแออัดห้วยขวาง ดินแดง เป็นองค์กรการเงินของชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการสนับสนุนของกลุ่มศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่ทำงานอยู่ในชุมชน

2517 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรมการพัฒนาชุมชน โดยแนวคิดของ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี อดีตอธิบดี ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นเป็นแห่งแรกที่ ต.ข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ และที่ ต.ละงู อ.ละงู จ.สตูล

2521 กลุ่มเครดิตยูเนียนจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์

2522 จัดตั้งชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย

2526 ออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการ ครูชบ ยอดแก้ว สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์

จำนวนองค์กรการเงินประเภทต่างๆ ในประเทศไทย 2553

ประเภทองค์กรการเงิน	จำนวนกลุ่ม	จำนวนสมาชิก (ล้านคน)	จำนวนเงิน (ล้านบาท)
1.กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	35,891	4.56	22,497.6
2.กลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนเมือง	1,519	0.85	3,560.9
3.สหกรณ์เครดิตยูเนียน	1,370	0.90	26,373
4.กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	79,170	12.8	130,000
5.ธนาคารหมู่บ้าน	1,290	0.24	597.5
รวมทั้งหมด	119,240	19.29	183,029.0
รวม(ไม่รวมกองทุนหมู่บ้าน)	40,070	6.55	53,029.0

ที่มาข้อมูล 1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากเว็บไซต์กรมการพัฒนาชุมชน (<http://www.cdd.go.th/>) ข้อมูลเดือนตุลาคม 2552
 2 จำนวนเงินกลุ่มเครดิตยูเนียนคือจำนวนสินทรัพย์ของสหกรณ์ จากเว็บไซต์ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียน (<http://www.culthai.coop>) ข้อมูลเดือนตุลาคม 2552
 3 กองทุนหมู่บ้าน ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์บ้านเมือง วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 (<http://www.ryt9.com/s/bmnd/797161>) จำนวนเงินเป็นเงินจากรัฐบาลประมาณ 80,000 ล้านบาท เงินสะสมของสมาชิกประมาณ 50,000 ล้านบาท
 4 กลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนเมืองจากผลการสำรวจของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ปี 2551 ใน 6,334 ชุมชน
 5 ธนาคารหมู่บ้านเป็นกลุ่มที่ใช้ชื่อว่าธนาคารหมู่บ้านในฐานะข้อมูลองค์กรชุมชนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เมษายน 2553

สภาองค์กรชุมชนกับการจัดการทุนภายในที่ตำบลหนองประดู่

ตำบลหนองประดู่

ผู้ประสาน : นายลำไย โพธิ์ศรีทอง

โทร. 089 - 2241934 ที่อยู่ 162 หมู่ที่ 6 ต.หนองประดู่ อ.เลาขวัญ จ. กาญจนบุรี 71210

ตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 9,065 คน ชาวบ้านประกอบอาชีพด้านการเกษตร ทำนา ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป และปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่หันไปประกอบอาชีพรับจ้าง ทำงานในโรงงาน การเกษตรจึงลดน้อยถอยลง ดังนั้นพื้นที่ทำมาหากินในอดีตจึงถูกแปรสภาพเป็นป่ายูคาลิปตัส

ความเป็นมา/สภาพปัญหา

ตำบลหนองประดู่ เป็นชุมชนที่โอบอุ้มด้วยขุนเขาและที่ราบลุ่มและแหล่งน้ำอันอุดมสมบูรณ์ สภาพผืนป่าจึงเต็มเต็มไปด้วยพืชพรรณธัญญาหารตามธรรมชาติ ดำรงตนตามความเชื่ออยู่กันอย่างเครือญาติ ช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้ออาทรต่อกัน อยู่กันอย่างสงบตามวิถีธรรมชาติ

ด้วยสภาพพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกทั้งพืชไร่ พืชสวน และทำนา ต่อมาจึงมีชาวบ้านอพยพเข้ามาทำมาหากินตั้งรกรากถิ่นฐานและจับจองที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย ขยายพื้นที่ทำมาหากินโดยการแผ้วถางป่าขยายพื้นที่ออกไปอย่างกว้างขวาง มีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่นทำไร่อ้อย มันสำปะหลัง ป้อนเข้าสู่โรงงาน สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ทำให้อากาศร้อนและแห้งแล้ง แหล่งอาหารธรรมชาติลดลง ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคในชุมชน

3 รู้เปิดประตูสู่ชุมชนเข้มแข็ง

ชาวบ้านตำบลหนองประดู่ รู้ดีว่าหากจะแก้ไขปัญหาเพื่อขจัดความ

ยากจนได้นั้นชุมชนต้องมีความรู้ 3 เรื่อง คือ **รู้ตัวเอง** ว่าตัวเองต้องการอะไร **รู้ปัญหา** ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลชุมชนทั้งตำบลพบว่า ปัญหาที่ค้นพบมากที่สุด คือ ชุมชนขาดแหล่งน้ำที่เป็นปัจจัยต่อระบบการผลิต ขาดทุนทรัพย์ ต้องหยิบยืมเงินทุนจากภายนอกทั้งนายทุนและธนาคารของรัฐ ขาดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และ **รู้ทุนในชุมชน** ในชุมชนก็ยังคงค้นพบต้นทุนชุมชนแฝงอยู่กว่า 64 กลุ่ม/องค์กร เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มจักสาน กลุ่มเลี้ยงหมู เลี้ยงโค กลุ่มสตรี กลุ่มทอผ้า กลุ่มดนตรีไทย พื้นบ้าน ฯลฯ

สภาองค์กรชุมชนตำบลกับการเชื่อมโยงทุนภายในชุมชน

เมื่อมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองประดู่ โดยมีสมาชิกร่วมจัดตั้งจัดตั้งจากกลุ่ม/องค์กร 56 กลุ่ม/องค์กร จึงได้มีการประสานงานกับกลุ่มพัฒนาต่างๆ ในชุมชน รวมทั้งการศึกษาทุนชุมชน เพื่อวางแผนการพัฒนาตำบลอย่างยั่งยืน โดยสภาองค์กรชุมชนมีการประชุมกันทุกวันที่ 8 ของเดือน

จากนั้นจึงได้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยใช้เวทีประชาคมของแต่ละหมู่บ้านแล้วจึงพัฒนาเป็นระดับตำบล โดยสภาองค์กรชุมชนได้ใช้ทุนที่มีอยู่ในชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำแผนทุนที่มีอยู่แล้ว คือ ทุนคน ทุนทางวัฒนธรรม ทุนภูมิปัญญา ทุนธรรมชาติ เช่น ป่าชุมชน และทุนเงินตราในรูปแบบกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบล

กลุ่มองค์กรชุมชน รากฐานแห่ง

ความเข้มแข็งของชุมชน

สภาองค์กรชุมชนตำบล ได้ประสานการทำงานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ และส่งเสริมการเชื่อมโยงงานพัฒนาของกลุ่มที่ดำเนินการอยู่แล้ว และส่งเสริมแผนพัฒนาของกลุ่มให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น อาทิ

1. กลุ่มสภาผู้นำ

สภาผู้นำตำบลที่มีองค์ประกอบของสมาชิกที่มาจากทุกภาคส่วน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษา กลุ่มอาชีพในตำบล สภาผู้นำตำบล เป็นเวทีที่ให้คนทุกกลุ่มในตำบลได้มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น เพื่อบ่งบอกถึงความต้องการของตัวเอง เป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ที่ไม่มีระบบบังคับบัญชา โดยในอนาคตต้องสร้างแกนนำรุ่นใหม่ฯ ขึ้นมาเพื่อทดแทนคนทำงานรุ่นเก่าและแบ่งเบาภารกิจที่เกิดขึ้นใหม่ๆ เพื่อลดภาระการระดมของงานอยู่ที่แกนนำรุ่นเก่าๆ

2. กลุ่มเยาวชน

มีการรวมกลุ่มของเยาวชนในตำบล ในนาม “สภาเยาวชนตำบลหนองประดู่” ที่มีองค์ประกอบจากเยาวชนทุกหมู่บ้าน และเยาวชนจากโรงเรียนในพื้นที่ทั้ง 7 โรงเรียน มีเวทีเรียนรู้ของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เกิดการลดปัญหาต่างๆ ของเยาวชนในพื้นที่ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเยาวชนตีกัน ปัญหาการว่างงาน เด็กเยาวชนในพื้นที่มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ กล้าคิด กล้าแสดงออก เยาวชนสามารถวางแผนการทำงานได้ด้วยตัวเยาวชนเอง โดยที่ผู้ใหญ่จะมีหน้าที่เป็นแค่ที่ปรึกษาเท่านั้น

3. กลุ่มสวัสดิการการเงินชุมชน

มีการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในหมู่บ้าน โดยในแต่ละหมู่บ้านต้องมีจำนวนสมาชิกมาร่วมไม่ต่ำกว่า 50%

สมาชิกทุกคนต้องมีเงินออมของตนเอง กลุ่มสัจจะจะต้องเป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิก มีระบบสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคนอย่างทั่วถึง ตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ผู้ด้อยโอกาส และการศึกษา มีการสมทบทุนและสนับสนุนจาก อบต.ที่เป็นรูปธรรมให้กับกลุ่มสัจจะและสวัสดิการทุกหมู่บ้าน ท้ายที่สุดจะพัฒนาเป็นระบบธนาคารชุมชนและสร้างเอกภาพทางเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชน/ตำบล

4. กลุ่มเกษตรธรรมชาติ

เกษตรกรในพื้นที่ลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาทำสวนแบบผสมผสานมากขึ้น มีโรงปุ๋ยชีวภาพในระดับตำบลที่ส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพมากขึ้น โดยโรงปุ๋ยชีวภาพจะจัดตั้งโดยให้สมาชิกในตำบลเป็นคนถือหุ้นและร่วมกันบริหาร เกิดแปลงสาธิตหรือแปลงต้นแบบในการทำเกษตรธรรมชาติในพื้นที่ มีการพัฒนาวิทยากรเรื่องเกษตรธรรมชาติเพื่อขยายผลในพื้นที่

5. กลุ่มป่าชุมชนและสิ่งแวดล้อม

มีการพัฒนาพื้นที่ป่า “เขาวงปู้” ในป่าชุมชน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการทำงาน มีการพัฒนาความเข้มแข็งของกรรมการป่าชุมชนให้มีความเข้าใจเรื่องป่าชุมชนมากขึ้น เกิดการขยายพื้นที่ป่าหรือพื้นที่สีเขียวไปยังพื้นที่อื่นๆ ในตำบล ทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ของชาวบ้านในลักษณะของ “ธนาคารต้นไม้”

เพื่อการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองประดู่ จึงอาศัยทุนชุมชนและกลุ่มงานพัฒนาที่มีอยู่แล้ว เป็นฐานของการเชื่อมโยงงานพัฒนาและพัฒนาเป็นแผนงานระดับตำบลที่สมบูรณ์ในระยะต่อไป ■

บูรณาการทุนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองโสน

ที่อยู่ : ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

จำนวนสมาชิก : 1,900 คน

เงินทุน : 15 ล้านบาท

ความเป็นมา

สถาบันการเงินชุมชนริเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2548 จากการรวมตัวของสมาชิกชาวบ้าน ตำบลหนองโสนที่รวบรวมเอากลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนพัฒนาอาชีพ และเงินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มปุ๋ย ยาน้ำมัน และได้รับการคัดเลือกพื้นที่ให้เป็นต้นแบบของสถาบันการเงินของชุมชนจาก ธ.ก.ส. พร้อมกันนี้เวทีประชาคมจำนวน 3 - 4 ครั้ง คือ ได้มีการเชิญชวนชาวบ้านและแกนนำต่างๆ อาทิ ผู้นำในหมู่บ้าน พระทุกวัดในเขตตำบล ฯลฯ มาร่วมแสดงความคิดเห็นเรื่องสถาบันการเงินของชุมชนในตำบลหนองโสน ภายใต้หลักคิดต้องการที่จะอาศัยปัจจัยภายในให้มากกว่าปัจจัยภายนอก และบริหารจัดการเรื่องการตลาดของชุมชนเอง

กระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงิน

ในช่วงแรกมีการดำเนินงานโดยให้คณะกรรมการบริหารจัดการกันเอง ปัจจุบันมีคณะกรรมการจำนวน 15 คน และคณะอนุกรรมการสนับสนุน ที่ปรึกษา และตรวจสอบ โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ประกอบด้วยผู้จัดการ

รองผู้จัดการ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบัญชี ฝ่ายส่งเสริม ฝ่ายสินเชื่อ ฝ่ายสวัสดิการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ที่ปรึกษา และตรวจสอบร่วมกัน โดยมีการประชุมกันทุกเดือนๆ ละ 1 ครั้ง ในวันที่ 5 ของทุกเดือน

สถาบันการเงินมีสมาชิกทั้งหมดตั้งนี้ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 1 กองทุน คือ กองทุนเงินล้านหมู่ที่ 16 กลุ่มออมทรัพย์ ประปา กลุ่มเกษตรพัฒนาตำบลหนองโสน กลุ่มวิสาหกิจ ปุ๋ย ยาน้ำมัน ประปาหมู่บ้าน กลุ่มทอผ้าหมู่ที่ 2 กลุ่มแม่สุเพียร สถาบันการเงินชุมชนเปิดรับหุ้นจากสมาชิกใหม่หุ้นละ 100 บาท จำนวน 4,310 หุ้น ในช่วงแรกจะมีผู้ถือหุ้นประมาณ 300 คน ปัจจุบันมีประมาณ 1,900 คน มีทั้งในระบบและนอกระบบ พร้อมทั้งมีการตั้งกฎข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ขึ้นมาใช้ด้วย มีการระดมทุนกันของสมาชิกในช่วงแรกได้เงินประมาณ 700,000 บาท จนมาถึงปัจจุบันนี้มีประมาณ 15,000,000 บาท โดยมีสมาชิกกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประมาณ 30 กลุ่มเครือข่าย

ที่ผ่านมากลุ่มในชุมชนจะมีการผลิตและแปรรูปกันเอง โดยกู้เงินผ่าน ธ.ก.ส. และมีสถาบันการเงินชุมชนเป็นแม่ข่ายดูแลให้ ซึ่งในช่วง

แรกสถาบันการเงินชุมชนจะเป็นตลาดให้ และต่อมาก็ปล่อยให้กลุ่มมีการดูแลจัดการกันเอง แต่ทางสถาบันการเงินชุมชนจะคอยเป็นที่เลี้ยงให้ คือมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลเรื่องระบบการจัดการเงินให้ เมื่อมีการผลิตแล้วก็นำมาแปรรูป เพื่อที่จะนำมาจำหน่ายให้กับร้านค้าในชุมชน และร้านค้าก็นำมาขายให้สถาบันการเงินต่ออีกที

ความสำเร็จของการดำเนินงานที่ผ่านมา

- (1) สมาชิกส่งเงินสัจจะออมทรัพย์และกองทุนเงินล้านและกลุ่มอื่นๆ ครบทุกเดือนและทุกครั้ง
- (2) สมาชิกส่งเงินกู้ยืมเงินครบ 100 เปอร์เซ็นต์
- (3) มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมตลอดปี
- (4) มีการสมทบทุนเพิ่มหุ้นของสมาชิกทุกปี
- (5) ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกอย่างดียิ่งมาตลอดมา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

กระบวนการพัฒนาองค์กรการเงินได้ช่วยให้ชุมชนเริ่มมีการเรียนรู้ที่จะจัดการบริหารกันเองมากกว่าก่อนที่ยังไม่มีสถาบันการเงินชุมชนเกิดขึ้น และทำให้คนในชุมชนเริ่มพึ่งพาปัจจัยภายในมากกว่าที่จะพึ่งพาปัจจัยภายนอก คือ เริ่มที่จะมีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าที่สุด ■

การจัดการทุนภายในกับการบริหารจัดการที่ดี

ธรรมนูญชุมชนอำเภอบ้านดุง

ผู้ประสาน : นายไพโรจน์ พลยศ โทร. 085 - 4526512 , 042 - 271251

ที่อยู่ : 33 หมู่ 5 ต.ศรีสุทโธ อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี 41190

จำนวนสมาชิก : 5,969 คน

เงินหมุนเวียน : 18.72 ล้านบาท

ความเป็นมา

สำนักงานธรรมนูญชุมชนอำเภอบ้านดุง จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2541 โดยความริเริ่มของกลุ่มผู้นำสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนบ้านดุงสามัคคี จำกัด ที่ต้องการแก้ปัญหาภาวะวิกฤติของประเทศในปี 2540 ด้วยการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเองแทนการรอคอยพึ่งผู้อื่นช่วยแก้ไข เริ่มต้นด้วยผู้นำกลุ่มในพื้นที่มาสัมมนาร่วมกัน และเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ มีข้อสรุปว่าต้องนำองค์ความรู้เรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) และนำแนวทางนี้เท่านั้นมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม

ทั้งนี้พื้นที่อำเภอบ้านดุง มีจำนวน 13 ตำบล 159 หมู่บ้าน ประชากร 29,505 คน ครัวเรือน 121,687 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ปลูกอ้อย ไร่ข้าว และค้าขาย

สมาชิกธรรมนูญ 66 หมู่บ้าน

ธรรมนูญชุมชนอำเภอบ้านดุง บริหารโดยคณะกรรมการ มีที่ปรึกษาและผู้ตรวจสอบ ได้เผยแพร่วิธีการแก้วิกฤติด้วยการรวมกลุ่มแบบพึ่งตนเองตามแนวทางธรรมาภิบาลทั่วทั้งอำเภอ ในเวทีประชุมอำเภอและตำบล ซึ่งมีหมู่บ้านทั้งหมด 159 หมู่บ้าน มีหมู่บ้านที่เห็นด้วยกับหลักการและให้ความร่วมมือ จำนวน 66 หมู่บ้าน 66 กลุ่ม

เมื่อปี 2543 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ 3 ล้านบาทเศษ เป็นทุนหมุนเวียน 7 ล้านบาทเศษ ใช้เงินออมของชาวบ้านร่วมสมทบ

กิจกรรมสำคัญ

การปล่อยกู้หมุนเวียนให้สมาชิกเพื่อประกอบอาชีพสร้างรายได้ในกลุ่มหมู่บ้าน มีกรรมการ

บริหารจัดการหมู่บ้านละ 9 - 15 คน สัดส่วนกรรมการ ชาย-หญิงเท่าเทียมกัน การบริหารจัดการใช้หลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล เน้นการสร้างความรู้ ธรรมนูญ พัฒนาคนมากกว่าเม็ดเงิน ปัจจุบันขยายยอดเงินจากเจ็ดล้านบาทเศษขยายเป็นเงินยี่สิบล้านบาท หมุนเวียนอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านต่างๆ ใน 66 หมู่บ้าน จากเดิมสมาชิกผู้ด้วยโอกาสกู้ยืมประกอบอาชีพจำนวน 1,568 คน เพิ่มขึ้นเป็น 5,969 คน

เป้าหมายคือสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

วิธีการที่ธรรมนูญชุมชนอำเภอบ้านดุง ดำเนินการ ใช้หลักการสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยยึดหลัก 8 ต้อง คือ

1. ต้องเข้มแข็งทางความคิด
2. ต้องเปลี่ยนวิธีคิด
3. ต้องรู้เท่าทัน
4. ต้องเลิกยอมจำนน
5. ต้องไม่ซ่อนเร้น
6. ต้องเสียสละสามัคคี
7. ต้องให้ออกาส
8. ต้องเป็นธรรมาภิบาล

การจัดการทุนภายในกับสภาองค์กรชุมชน

เครือข่ายออมทรัพย์ตำบลบึงโขงหลง

ผู้ประสาน : คุณชนิษฐา ไพชยนต์ โทร. 083 - 3441220

ที่อยู่ : 104 หมู่ 4 ตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย

สมาชิก : 19 กลุ่ม

เงินทุน : 853,179 บาท

ความเป็นมา

เครือข่ายออมทรัพย์ ตำบลบึงโขงหลง ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2544 สมาชิกแรกเริ่ม 5 กลุ่ม/องค์กร เงินทุน 2,880 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 19 กลุ่ม สมาชิก 620 คน เงินทุนหมุนเวียน 853,179.89 บาท

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยการคัดเลือกผู้นำชุมชนที่แต่ละหมู่บ้านเป็นผู้คัดเลือกหมู่บ้านละ 1 - 2 คน เพื่อเป็นคณะกรรมการเครือข่าย โดยมีการตั้งกฎกติกาความร่วมมือ แบ่งบทบาทตามความสามารถในการทำงาน

มีการประสานความร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตำบล เริ่มต้นจากประชาชนกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านรวมตัวกันเรื่องกองทุนชุมชน การพัฒนาคณะกรรมการ การมีสัจจะในการออม การกู้ จนในที่สุดภาคีเห็นความสำคัญ เห็นชาวบ้านคิดดี ทำจริง เกิดการรวมตัวจริงๆ ภาคีเข้ามาพัฒนา และรวมขบวนการพัฒนา ทั้งด้านวิชาการ และหนุนเสริมกิจกรรม สนับสนุนงบประมาณบ้าง

สภาองค์กรชุมชนตำบลกับการบริหารกองทุนและเชื่อมโยงทุนภายในชุมชน

1. สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกับภาคีพัฒนาให้กับสมาชิก
2. ประสานความร่วมมือในหน่วยงานที่มีความจำเป็นและมีส่วนที่เกี่ยวข้อง
3. แสดงให้เห็นความจำเป็นที่ต้องพัฒนาเครือข่าย (เสนอแผนพัฒนาของเครือข่าย)
4. พัฒนาสมาชิกและคณะกรรมการเชื่อมโยงจิตสำนึกในการรับผิดชอบในกิจกรรมร่วม

5. พัฒนาการให้สวัสดิการสมาชิกแบบเอื้ออาทรและตามความจำเป็นพื้นฐาน

6. ขยายสมาชิกโดยสร้างจิตสำนึกในการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทุนที่มีอยู่ในชุมชนดังนี้

1. **ทุนทรัพยากรทางบุคคล** พยายามรวบรวมคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสมและความสามารถของแต่ละบุคคล

2. **ทุนปัญญา/ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น** รวบรวมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์และความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนที่ติดอยู่แล้วก็รักษาไว้และนำมาปฏิบัติให้สืบทอดต่อไป

3. **ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร** ศึกษาเรียนรู้จากผู้รู้ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ หรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในชุมชนมีคุณค่าเพิ่มขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

4. **ทุนวัฒนธรรม ประเพณี** ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีชุมชนดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางกิจกรรมและสนับสนุนเงินทุนในบางโอกาส

5. **ทุนแรงงานที่มีอยู่ในพื้นที่** จ้างแรงงานที่มีอยู่ในพื้นที่มาช่วยทำงานในบางกิจกรรม เช่น มาทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ

6. **ทุนเวลา** คณะกรรมการของเครือข่ายเสียสละเวลา มาทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคมโดย

ไม่หวังค่าตอบแทน การเสียเวลานั้นหากคิดเป็นค่าจ้างรายวัน วันละ 150 บาท สิ่งที่ได้มากับการเสียสละเวลาของคณะกรรมการ คือสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมและตนเองที่ประเมินเป็นตัวเงินไม่ได้ด้วยซ้ำ

7. **ทุนเงินที่มีอยู่ในชุมชน** ระดมทุนในการออมทรัพย์ร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อเป็นกองทุนในชุมชน และต่อยอดไปสู่กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอื่นๆ ต่อไป อีกทั้งยังเป็นการศึกษาเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนด้านการบริหารจัดการการเงิน เพื่อนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

ผลที่เกิดขึ้นในเชิงคุณภาพ

เมื่อก่อนเครือข่ายออมทรัพย์ตำบลบึงโขงหลงไม่มีการประชุมหรือแลกเปลี่ยนการดำเนินงานกิจกรรมในพื้นที่ แต่เมื่อมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลบึงโขงหลง ก็ทำให้มีพื้นที่/เวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ผลการดำเนินงาน การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันของคนในชุมชนตำบลผ่านเวทีสภาองค์กรชุมชนตำบลบึงโขงหลง

แผนงานชุมชนในอนาคต

1. พัฒนากลุ่มองค์กรเป็นผู้ประกอบการชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่สมาชิกและคนในชุมชน เช่น ผู้ประกอบการนำดื่ม โดยผลิตน้ำดื่มไว้จำหน่ายในชุมชน เพิ่มมูลค่าวัตถุดิบในชุมชนที่มีจำนวนมาก (น้ำในบึงโขงหลง)
2. รับซื้อยางพารา ทั้งน้ำและแผ่น โดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสร้างอำนาจการต่อรอง ลดการเอาเปรียบจากกลุ่มนายทุน
3. นำร่องออมทรัพย์เพื่อการปลดหนี้ทั้งในและนอกระบบ 50 คน โดยมีแนวคิดมาจากอยากช่วยเหลือแบ่งเบาภาระหนี้สินของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน โดยทำตามเงินทุนหมุนเวียนที่เครือข่ายฯ สามารถรองรับได้ ส่วนระยะเวลาการคืนหนี้ มีแบบ 3 ปี และ 5 ปี ส่งคืนต้นและดอกเบี้ยเท่ากัน จนครบกำหนดรูปแบบที่สมาชิกเลือก (เลือกตามกำลังการใช้หนี้) ■

ต่อจากหน้า 4

การจัดการทุนภายในกับการบริหารจัดการที่ดี

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นเชิงปริมาณ

1. ทุนสงเคราะห์แบบให้เปล่าแก่เด็กกำพร้า อนาคต ผู้กำลังศึกษา ผู้พิการ ผู้ชราช่วยตัวเองไม่ได้ ผู้เป็นโรคเอดส์รุนแรง รวม 1,125 คน เป็นเงินทั้งสิ้น 3,399,200 บาท
2. ทุนหมุนเวียนกู้ยืมประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ผู้ด้อยโอกาส และขยายสู่ผู้ด้อยโอกาสอื่น ได้แก่ ผู้พิการทำงานได้ ผู้ชราทำงานได้ ผู้ยากจนคนตกงาน เลิกเสพยา ผู้ป่วยเอดส์ที่พอทำงานได้ให้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 1,568 คน เป็นเงิน 7,840,000 บาท

ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ

1. สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนต่อผู้ด้อยโอกาสกู้ยืมประกอบอาชีพ 1,568 คน ขยายเพิ่ม

ในปัจจุบัน 5,969 คน ยอดเงินหมุนเวียนเดิม 7,840,000 บาท เพิ่มขึ้นในปัจจุบันเป็นยอดเงิน 18,726,928 บาท โดยเพิ่มขึ้นจากเดิม 10,886,928 บาท

2. เปลี่ยนการให้ในรูปแบบการสงเคราะห์สู่การจัดสวัสดิการเฉพาะเขตเทศบาลเมืองบ้านดุง จัดสวัสดิการวันละบาทเมื่อปี 2548 ปัจจุบันมีสมาชิก 3,878 คน จัดสวัสดิการแล้ว 228 ราย เป็นเงิน 1,503,660 บาท มีเงินทุนสวัสดิการเหลือ 630,746 บาท คาดว่าจะได้รับสนับสนุนจากรัฐบาลอีก 1,063,975 บาท

3. จัดสวัสดิการเงินกู้และเงินออมร่วมกับชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด (ชสค.) ให้แก่สมาชิกธรรมวิทย์ฯ วงเงินกู้รายละ 400,000 บาท เงินออม 200,000 บาท

4. จุดเด่นและผลสำเร็จของธรรมวิทย์ที่ภาคภูมิใจ ได้แก่

(1) การจัดกิจกรรมศูนย์เรียนรู้ธรรมวิทย์ มีภารกิจรวม 11 เรื่อง และมีผู้รับผิดชอบ

(2) ชุมชนมีวิธีทำงานแบบพึ่งตนเองแทนการรอคอยผู้อื่นมากขึ้น เข้าใจการบริหารจัดการแบบธรรมวิทย์มากขึ้น

แผนงานในอนาคต

คือการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ พัฒนากิจกรรมที่เป็นภารกิจของธรรมวิทย์ทั้ง 11 รายการ คือ ศูนย์เรียนรู้การเป็นธรรมวิทย์ การออมเงินแบบธรรมวิทย์ การจัดสวัสดิการชุมชน โครงการเมนู 5 กองทุนหมู่บ้านนำร่องที่บ้านศรีสมบัติ การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล (สอช.ต.) นำร่อง สวัสดิการเงินกู้ - เงินออม ร่วมกับ ชสค. รับเรื่องร้องเรียนผู้ด้อยโอกาสตกขอบสังคม ปปช.ภาคประชาชน การรับเรื่องร้องทุกข์หลักประกันสุขภาพประชาชน และวิฑูรย์ชุมชนบ้านดุง ■

การเชื่อมโยงทุนภายในเพื่อการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน

ธนาคารหมู่บ้านกลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์ ตามแนวพระราชดำริ

ผู้ประสาน : นายมะยูนัน สาและ โทร. 080 - 9452835

ที่อยู่ : 187 หมู่ที่ 4 ตำบลป้อมมิ่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

สมาชิก : 300 คน

เงินทุนหมุนเวียน : 1.3 ล้านบาท

ตำบลป้อมมิ่งมีประชากรจำนวน 1,002 ครัวเรือน ทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม การปกครองมีทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียว ได้แก่ การเกษตรกรรม ประมาณร้อยละ 75 รองลงมาได้แก่อาชีพรับจ้างการเกษตรประมาณร้อยละ 17 และค้าขายรับราชการ ประมาณร้อยละ 8

ความเป็นมา และการก่อเกิดการเชื่อมโยงทุนภายในของชุมชน

เมื่อปี 2532 กลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์เริ่มต้นจากการจัดกิจกรรมพบปะเยาวชนในหมู่บ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อศึกษาทางด้านศาสนา ต่อมาจึงเกิดแนวคิดว่าจะมีการบริจาคเงินให้แก่กลุ่ม แล้วนำเงินดังกล่าวมาดำเนินการในรูปแบบของกลุ่มร้านค้า เพื่อซื้อสินค้ามาจำหน่าย โดยเฉพาะสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน จนได้ผลกำไร แล้วจึงขยายไปสู่สินค้าตัวอื่น รวมถึงการซื้อวัวมาเชือดในวันสำคัญทางศาสนาที่มีปีละครั้ง โดยเริ่มเป็นกิจลักษณะตั้งแต่ปี 2538

ปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์มีสมาชิก 300 กว่าคน มีการจัดประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกเดือน โดยกำหนดให้มีการประชุมในวันอาทิตย์แรกของเดือน ส่วนสมาชิกจะมีการจัดประชุมปีละ 1 ครั้ง ซึ่งเป็นวันที่มีการปันผลการลงทุนให้แก่สมาชิกกลุ่ม

วิธีการเชื่อมโยงทุนภายในของชุมชน และการทำงานของกลุ่ม

กลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์ใช้หลักการของศาสนาอิสลามมาใช้ในการบริหารงานกลุ่ม คือ หลักการปลอดดอกเบี้ย ตามที่อัลกุรอานระบุว่า “การค้าขายเป็นสิ่งที่พระเจ้าอนุมัติ แต่ดอกเบี้ยเป็นสิ่งต้องห้าม”

การกู้ยืมเงินแบบปลอดดอกเบี้ยหรือกอรดุลฮาซัน เป็นการให้การกู้ยืมเงินแก่สมาชิกที่เดือดร้อน ต้องการเงินไปใช้ในการลงทุน ซึ่งเป็นการพึ่งพากันของสมาชิก เมื่อเกิดความ

เดือดร้อนก็สามารถหยิบยืมเงินกลุ่มได้คล่องตัว

กิจกรรมสำคัญที่กลุ่มดำเนินการ

- การรับจํานําสวนหรือที่ดินของสมาชิก เช่น หากสมาชิกต้องการนำสวนยางไปจํานําแก่กลุ่ม ก็จะมีการคิดจํานวนเงินทั้งหมดที่สมาชิกจะต้องคืน โดยนำจํานวนเงินที่กู้ไปบวกกับค่าตอบแทนให้แก่กลุ่ม เมื่อเขากรีดยางได้เท่าไรในแต่ละวันก็จะแบ่งคนละครึ่ง ส่วนหนึ่งคืนให้แก่เจ้าของ อีกส่วนหนึ่งคืนให้แก่กลุ่ม โดยครึ่งหนึ่งของเงินจํานวนนี้จะคิดเป็นเงินต้น อีกครึ่งหนึ่งจะคิดเป็นกำไรสุทธิที่กลุ่มจะได้รับ ซึ่งสมาชิกจะส่งคืนจนครบตามจํานวนที่กู้ไป

- การร่วมลงทุนแบบหุ้นส่วนหรือมุซารอะฮ์ เป็นการร่วมลงทุนระหว่างกลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์กับหุ้นของสมาชิก หุ้นละ 10 บาท อย่างต่ำคนละ 10 หุ้น หรือ 100 บาท เช่น การทำธุรกิจศูนย์คัดแยกผลไม้ระดับอำเภอ ซึ่งจะมีการรับซื้อผลไม้ตามฤดูกาลของชาวบ้านในชุมชน อาทิ เงาะ ลองกอง หนาม เป็นต้น และปัจจุบันหน่วยงานราชการก็เข้ามาสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าวมากขึ้น

- การขายบวกกำไร หรือมูรอบาฮะฮ์ เป็นการสนับสนุนอุปกรณ์ทางการเกษตร เช่น เครื่องตัดหญ้า ปูย วัสดุการก่อสร้าง เช่น เหล็ก อิฐ ปูน ทราช และสินค้าอื่นๆ ที่สมาชิกต้องการ ซึ่งกรรมการจะพิจารณาอนุมัติเฉพาะรายที่ต้องการซื้อสินค้าที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งการขายสินค้าจะนำราคาจริงของสินค้าที่ซื้อบวกกับกำไรเป็นราคาที่จําหน่ายให้แก่สมาชิกในระบบเงินผ่อน

- นอกจากนี้ยังมีการจำหน่ายสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันให้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยา สีสัน น้ำปลา น้ำตาล เป็นต้น ซึ่งส่วนนี้จะมีจําหน่ายในระบบเงินสด

โดยสรุป กลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์มีการแบ่งส่วนงบประมาณในการดำเนินการทางธุรกิจของกลุ่ม คือ ร้อยละ 30 เป็นระบบเงินผ่อนหรือการขายบวกกำไร หากโคจรส่วนนี้หมดไปก็จะระงับไว้ก่อน ร้อยละ 50 เป็นระบบเงินสด และการรับจําจําเองสวนหรือที่ดินของสมาชิก และร้อยละ 20 กันไว้เป็นเงินสำรองของกลุ่มในการรับฝากถอนเงินจากสมาชิก

การบริหารจัดการของกลุ่ม

คณะกรรมการกลุ่ม มีจำนวน 15 คน คือ ประธานกรรมการกลุ่ม เลขาธิการ บัญชี ฝ่ายติดตามหนี้ และผลการดำเนินงานของกลุ่ม เหมะญิก และผู้จัดการร้านค้า ซึ่งบุคคลที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่มเป็นไปด้วยความสมัครใจ ซึ่งพบว่า การที่กลุ่มสามารถเดินหน้ามาจนปัจจุบันได้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่คณะกรรมการมีอุดมการณ์สาธารณะที่ต้องการช่วยเหลือชาวบ้านให้พ้นจากบ่วงดอกเบี้ย และช่วยเหลือผู้ที่ยากลำบาก แม้จะเกิดความเหนื่อยยากในการบริหารงาน แต่กรรมการก็บริหารกลุ่มให้ผ่านพ้นวิกฤติมาได้จนปัจจุบัน

ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์เป็นกลุ่มระดับเครือข่ายที่มีสมาชิกเป็นกลุ่มต่างๆ ในตำบลป้อมมิ่งจำนวน 8 กลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีพกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่ม

เกษตรกร เป็นต้น

ด้านที่มาของเงินของกลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์ มาจาก 3 ส่วน คือ ส่วนแรกมาจากการฝากหุ้นของสมาชิก หุ้นละ 10 บาท ส่วนที่สองคือ เงินฝากออมทรัพย์ของสมาชิก และส่วนที่สามคือ เงินฝากพิเศษ เช่น การรับจําเองสินทรัพย์ เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่มมีเงินจํานวน 1.3 ล้านบาท มีสินทรัพย์จํานวน 2 ล้านบาท

ผลสำเร็จเชิงปริมาณ

1) สมาชิกกลุ่ม 300 กว่าคน มีแหล่งเงินทุนที่ปราศจากดอกเบี้ย สมาชิกสามารถดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาอิสลามได้ ไม่มีการเอาเปรียบกันผ่านระบบดอกเบี้ย

2) กลุ่มสามารถบริจาคเงินชะกาตให้แก่ผู้ยากไร้ ร้อยละ 2.5 ของผลการดำเนินงานของกลุ่มตามบัญญัติไว้ในศาสนาอิสลามได้จํานวน 130 ราย โดยให้อิหม่ามในมัสยิดต่างๆ ในตำบลเป็นผู้คัดเลือก

ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ

การมุ่งมั่นเพื่อให้ชาวบ้านได้มีแหล่งเงินทุนที่ปราศจากดอกเบี้ย และพึ่งพาอาศัยกัน จึงทำให้กลุ่มเดินช้ำก้าวร่น้อย แต่ก็มีความต่อเนื่องฐานแน่น จึงทำให้กลุ่มไม่ล้มละลาย

แผนงานในระยะต่อไป

1) การขยายกิจการร้านค้าของกลุ่มให้ครอบคลุมสิ่งที่ชาวบ้านต้องการมากขึ้น โดยเฉพาะด้านวัสดุก่อสร้าง และอุปกรณ์ทางการเกษตร รวมถึงการจําหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากชุมชน

2) มีการจัดสร้างอาคารร้านค้าหลังใหม่ จํานวน 7 ห้อง เพื่อรองรับการขยายกิจการร้านค้าของกลุ่ม ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการก่อสร้าง

3) การพัฒนาอาชีพของเยาวชนในตำบล โดยเฉพาะกลุ่มที่มีการผลิตสินค้าจากงานไม้ให้สามารถพัฒนาเป็นเฟอร์นิเจอร์ เพื่อให้เยาวชนในหมู่บ้านมีงานทำ

4) คณะกรรมการมีแผนงานที่จะพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่มแม่บ้าน และเพิ่มจุดจําหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มแม่บ้านภายในอาคารร้านค้าหลังใหม่ ■

กลุ่มเกษตรกรรมภูธรอบะฮ์ ใช้หลักการของศาสนาอิสลามมาใช้ในการบริหารงานกลุ่ม คือ หลักการปลอดดอกเบี้ย ตามที่อัลกุรอานระบุว่า “การค้าขายเป็นสิ่งที่พระเจ้าอนุมัติ แต่ดอกเบี้ยเป็นสิ่งต้องห้าม”

การเชื่อมโยงทุนภายในเพื่อการแก้ปัญหาหนี้สิน

สถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น

ผู้ประสาน : คุณบุญศรี จันทร์ชัย โทร. 089 - 4940036

ที่อยู่ : 174 หมู่ 10 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี 25000

สมาชิก : 1,960 คน

เงินสะสมสะสมทรัพย์ : 60,707,398 บาท

ตำบลดงขี้เหล็ก มีหมู่บ้านในเขตการปกครอง 14 หมู่บ้าน/คุ้ม มีประชากรรวม 9,767 คน 3,063 ครัวเรือน การประกอบอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา การทำสวนไม้ตง สวนผลไม้ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ นอกจากนี้ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่บริเวณใกล้ๆ ทำให้ชาวบ้านบางส่วนมีอาชีพทำงานรับจ้างในโรงงาน

ธนาคารคนไทย

นายบุญศรี จันทร์ชัย ประธานกรรมการอำนวยการสถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิต ม.10 บ้านขอนแก่น ต.ดงขี้เหล็ก อ.เมืองปราจีนบุรี เล่าถึงการก่อเกิดขององค์กรการเงินชุมชนแห่งนี้ว่า เมื่อสามสิบปีที่แล้วมา ผู้คนในชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้ มีปัญหาเรื่องหนี้สิน ไม่มีทุนในชุมชนเพื่อมาใช้หมุนเวียนในระบบการผลิต และการดำรงชีวิตอันจะก่อให้เกิดวงจรการพัฒนาในระดับชุมชนท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2524 มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น สมาชิกเริ่มแรก 48 คน เงินสะสมสะสมเริ่มแรก 1,150 บาท มีเป้าหมายเพื่อสร้างแหล่งทุนในชุมชนโดยออมเงินเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และสร้างวินัยการออมให้เกิดแก่คนทุกคนในหมู่บ้านขอนแก่น เงินที่ได้มาจากการออม ได้นำไปหมุนเวียนให้สมาชิกได้กู้ยืมประกอบอาชีพ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ (ร้อยละ 1 บาทต่อเดือน) ดอกผลที่ได้ก็กลายเป็นเงินปันผลคืนให้แก่สมาชิก

สถาบันการเงินออมทรัพย์ตัวอย่างในตำบล

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2549 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) เห็นศักยภาพของกลุ่มที่สามารถบริหารจัดการและพัฒนากลุ่มให้เติบโตมีความเข้มแข็ง จึงสนับสนุน

ให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น ยกฐานะเป็นสถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นตัวอย่างของตำบลดงขี้เหล็ก และในปีเดียวกันมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ใช้ระบบรับฝากถอน กู้ยืม ชำระดอกเบี้ยผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วให้แก่คณะกรรมการและสมาชิก สร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิกเพิ่มมากขึ้น มีอาคารเป็นสถานที่ดำเนินการที่มั่นคง

ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 1,960 คน เงินสะสมสะสม 60,707,398 บาทเศษ มีกำไรจากการบริหารงานปีละประมาณ 4,748,876 บาท โดยนำเงินสะสมสะสมบางส่วนไปซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากทวิสิน มีคณะกรรมการ 4 ฝ่าย จำนวน 21 คน กลุ่มฯ ขยายเวลาการให้บริการจากเดิมทุกวันที่ 5 ของเดือน เป็นเปิดให้บริการรับฝากส่งจะ รับชำระคืนเงินกู้ และอนุมัติเงินกู้ เดือนละ 3 วัน (5 - 7) ปัจจุบันเปิดทำการเดือนละ 4 ครั้ง ในทุกวันที่ 5, 12, 20 และ 28 ของเดือนสำหรับการรับฝากเงินจากองค์กรต่างๆ และประชาชนทั่วไป

สมาชิกของสถาบันการเงินฯ

สถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลดงขี้เหล็กมีสมาชิก 2 ประเภท สมาชิกสามัญ ต้องเป็นราษฎรในหมู่บ้าน เมื่อสมัครแล้วต้องส่งสัจจะไม่ต่ำกว่า 10 บาท แต่ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน หมู่ 10 ตกลงกันที่เดือนละ 100 บาท เป็นสมาชิกครบหกเดือนจึงจะสามารถขอกู้เงินได้ และต้องส่งเงินสมทบตามปกติกลุ่มเดือนละ 10 บาท สมาชิกวิสามัญ ฝากหุ้นพิเศษได้ไม่เกินเดือนละ 500 บาท ได้รับเงินปันผลเท่าสมาชิกสามัญ แต่ไม่ได้รับสวัสดิการของกลุ่มฯ

ในตำบลมีกลุ่มออมทรัพย์ทั้ง 14 หมู่บ้าน

ในมิติของพื้นที่ตำบลปัจจุบันมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตครบทั้ง 14 หมู่บ้าน จำนวนสมาชิกประมาณ 5,860 คน มีเงินทุนของชุมชนรวมกันกว่า 180,000,000 บาท กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ มีกิจกรรมร่วมกันเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างต่อเนื่อง มีการออมเงินเพื่อเป็นกองทุนกลางช่วยเหลือกลุ่มต่างๆ ให้กู้ยืมไปช่วยเหลือสมาชิกแต่ละกลุ่ม แต่ในทางปฏิบัติแล้วกลับไม่มีการกู้ยืมเงินจากเครือข่าย เนื่องจากเงินที่มีอยู่ในกลุ่มในแต่ละหมู่บ้านเพียงพอต่อการกู้ของสมาชิก แต่การประชุมแลกเปลี่ยนกันยังดำเนินมาอย่างต่อเนื่องมิได้ขาด

การดำเนินการแก้ปัญหาหนี้สิน

1. มีการจัดลำดับชั้นกลุ่มเป้าหมายเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ ผู้เดือดร้อน กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ที่สามารถชำระหนี้คืนได้จากการที่นำเงินไปหมุนเวียน กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่ต้องมีการตรวจสอบประวัติส่วนตัวอาชีพ การดำรงชีวิต และประวัติการชำระคืน
2. มีการจัดลำดับชั้นลูกหนี้จากจำนวนสมาชิกกู้เงินหมุนเวียน 400 กว่าคนต่อสมาชิกทั้งหมดประมาณ 2,000 กว่าคน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ ลูกหนี้ชั้นดี คือ กลุ่มผู้กู้ที่เป็นไปตามสัญญาประมาณ 70% ลูกหนี้ชั้นกลาง คือ กลุ่มผู้กู้มีปัญหาบางส่วนแต่ไม่ขาดส่งดอกเบี้ย ประมาณ 20% และลูกหนี้ชั้นล่าง คือ กลุ่มผู้ขาดส่งทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ประมาณ 10%
3. มีวิธีการแก้ไขหนี้ระบบโดยดำเนินการช่วยเหลือผู้เดือดร้อนกรณีกู้ระบบ ซึ่งใช้ระบบการลงมติของคณะกรรมการในการอนุมัติการช่วยเหลือ แต่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ยกตัวอย่างเช่น การปล่อยให้ผู้เงินสถาบันฯ เพื่อไปประกอบอาชีพค้าขาย หรือการกู้เพื่อนำไปปลดหนี้ระบบ จาก

นายบุญศรี จันทร์ชัย

นั้นผู้กู้จะต้องมีวินัยในตนเองสำหรับการปฏิบัติการส่งเงินคืน การฝากเงิน การทำบัญชีครัวเรือน การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในการลดการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ที่ผ่านมากว่า 30 ปี นับว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบันฯ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาหนี้ระบบให้กับสมาชิก ซึ่งภายในระยะเวลา 2 เดือน สามารถช่วยเหลือสมาชิกแก้หนี้ระบบ จำนวน 37 ราย จำนวนเงินประมาณ 1,300,000 บาท เป็นต้น

4. จัดระบบการชำระหนี้ให้แก่สมาชิก โดยใช้วิธีการคณะกรรมการติดต่อประสานงานให้เจ้าหน้าที่รับเงินสด / เช็คเงินสด จากเจ้าหน้าที่หรือบางกรณีคณะกรรมการมีความไว้วางใจ เชื่อใจลูกหนี้ให้นำเงินสด / เช็คเงินสดไปชำระหนี้ด้วยตัวเอง

5. จัดอบรมให้สมาชิกจัดทำบัญชีครัวเรือน ปัจจุบันมีผู้ปฏิบัตินำร่อง 19 ครัวเรือน จุดมุ่งหมายของโครงการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้เห็นถึงตัวตนของเขาเอง

6. โครงการกู้เงินไม่มีดอกเบี้ย ขณะนี้มีการดำเนินการเฉพาะบางส่วน คือ มีคณะกรรมการ 1 ชุด ร่วมกันคิดและประสานงานกับภาคีวงเงินการกู้เงินจำนวน 20,000 บาท มีเงื่อนไข ดังนี้

- ต้องเป็นสมาชิกอย่างน้อย 1 ปี มีเงินออมอย่างน้อย 100 บาทต่อเดือน และมีเงินในบัญชี 1,200 บาท
- มีการทำบัญชีครัวเรือนอย่างน้อย 1 ปี
- ปลูกผักสวนครัวอย่างน้อย 5 ชนิด และเลี้ยงสัตว์อย่างน้อย 1 ชนิด

การจัดการทุนภายในกับการบริหารจัดการที่ดี

กลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรีตำบลบาไยงซีแน

ผู้ประสาน : คุณนิเต๊ะ อิตเตแล โทร. 0 - 8629 - 2884 - 3

ที่อยู่ : กลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรี หมู่ 2 ตำบลบาไยงซีแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

จำนวนสมาชิก : 1,580 คน

เงินสัจจะสะสม : 12.8 ล้านบาท

ตำบลแห่งนี้ มีจำนวนครัวเรือน 1,214 ครัวเรือน ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำสวนยางพารา รองลงมาคือ ทำสวนผลไม้ ทำนา รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ

ความเป็นมา

กลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรี เป็นพัฒนาการของกลุ่มออมทรัพย์บ้านบูเก๊ะ หมู่ 2 ซึ่งเริ่มมีการจัดตั้งเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2538 มีสมาชิกแรกเข้าจำนวน 50 คน มีเงินทุน 5 พันบาท ซึ่งเริ่มต้นจากการเก็บเงินออมทรัพย์เดือนละ 30 บาท มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาอาชีพทำข้าวเกรียบแผ่นฟักทอง ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2541 กลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นกลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรี ซึ่งเป็นกลุ่มระดับตำบล

ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรี มีสมาชิกจากหมู่บ้านต่างๆ จำนวน 21 กลุ่ม และยังมีกำรับเงินฝากออมทรัพย์จากสมาชิกรายบุคคลด้วย รวมจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 1,580 คน มีเงินกองทุนของกลุ่มประมาณ 12.8 ล้านบาท

การบริหารจัดการกลุ่ม

กลุ่มมีกรรมการทั้งสิ้น 20 คน โดยเป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆ คัด

เลือกมาเป็นกรรมการในกลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรี หมู่บ้านละ 3 คน รวม 18 คน และมีที่ปรึกษาอีก 2 คน แบ่งเป็นฝ่ายๆ คือ ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย ฝ่ายสินเชื่อ จำนวน 3 คน ฝ่ายติดตามสินเชื่อ จำนวน 3 คน ฝ่ายบัญชี จำนวน 2 คน ฝ่ายรับเงินออมทรัพย์ จำนวน 2 คน ฝ่ายส่งเสริมให้ความรู้ จำนวน 2 คน และฝ่ายตรวจสอบ จำนวน 1 คน

กรรมการเกินครึ่งของกลุ่มเป็นผู้หญิง และบริหารในตำแหน่งที่สำคัญ นับว่าเป็นจุดเด่นของกลุ่มที่มีผู้หญิงเข้ามามีบทบาทเป็นแกนนำ และบริหารกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง

ขณะเดียวกันชาวบ้านในพื้นที่อื่นๆ ที่มีความเชื่อมั่นต่อกลุ่ม เช่น จากอำเภอเมือง และอำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา จากจังหวัดปัตตานี จำนวน 20 คน มาฝากเงินกับกลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรีด้วย

กลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรีตำบลบาไยงซีแนจะมีการประชุมกรรมการในวันที่ 5 ของทุกเดือน ส่วนสมาชิกมีการประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง กลุ่มเปิดทำการทุกวัน แต่จะกำหนดให้มีการเสนอขอกู้ยืมเงินทุกวันที่ 5 ของทุกเดือน

ผลสำเร็จเชิงปริมาณ

กลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรีมีกองทุนจากการออมทรัพย์ และเชื่อมโยงกับกองทุนอื่นๆ ที่เกิดจากการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ รวมทั้งสิ้น 12.8 ล้านบาท มีสมาชิก 1,580 คน มีกองทุนต่างๆ ประกอบด้วย กองทุนที่อยู่อาศัยจากโครงการไทยเข้มแข็ง กองทุนวิสาหกิจและพัฒนาอาชีพ กองทุนสวัสดิการกองทุนกู้ยืมตามหลักศาสนาอิสลาม (ปลอดดอกเบี้ย และมีการเก็บจากผู้ขอกู้ยืม 1 หมื่นบาทต่อ 500 บาท เป็นค่าบริหารจัดการ ส่งคืนภายในระยะเวลา 1 ปี)

ทั้งนี้ตั้งแต่มีการดำเนินการสามารถช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มด้านต่างๆ เช่น การกู้ยืมฉุกเฉิน การกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ เช่น ค้าขาย การปลูกผัก การรับจ้างสวนยาง ยามเดือดร้อน การให้สินเชื่อซื้อสินค้า จำนวน 2 พันกว่าราย โดยมียอดผู้ขอยืมเงิน จำนวน 12 - 15 ราย ต่อเดือน

ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ

กลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรีสามารถนำหลักการทางศาสนาอิสลามมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มได้ โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ การปลอดดอกเบี้ย ทั้ง การกู้ยืมเงิน และการเช่าซื้อสินค้า โดยใช้หลัก

สัจจะ หรืออะมานะฮ์ที่มีต่อตนเอง และกลุ่มเป็นเครดิตให้กับตนเองของสมาชิก ซึ่งที่ผ่านมามีการให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกยังไม่เคยมีหนี้เสียหรือ NPL

ขณะเดียวกันก็มีการดำเนินการกองทุนสวัสดิการด้วยการเชื่อมร้อยกับภาคีต่างๆ เช่น อบต. พอช. โครงการไทยเข้มแข็ง สามารถประสานให้องค์การบริหารส่วนตำบลบาไยงซีแนบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาของ อบต.ด้วย

การมีกลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรีจึงเป็นพื้นที่ของการสร้างบทบาทของสตรีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมในระดับตำบล ซึ่งสตรีที่เข้ามาเป็นกรรมการของกลุ่มสามารถใช้ศักยภาพของตนเองบริหารกลุ่มและกองทุนให้มีความเข้มแข็งยึดหลักการเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยกัน รวมถึงการรับฟังเสียงสะท้อนจากสมาชิกและชาวบ้าน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน โดยสตรีเหล่านี้ก็สามารถทำงานร่วมกับผู้ชายที่เป็นกรรมการได้เป็นอย่างดี

สิ่งที่ดำเนินการในอนาคต

กลุ่มออมทรัพย์สัจจะสตรีมีแผนที่จะยกระดับกลุ่มเป็นธนาคารชุมชนอีตาเยาะห์ (หมายถึงความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และความโปร่งใส) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่ม เช่น การแก้ปัญหาหนี้สิน การให้ความช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อน การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีแผนในการเพิ่มสมาชิกให้ครอบคลุมทั่วทั้งตำบลมากขึ้น ■

ต่อจากหน้า 7

การเชื่อมโยงทุนภายใน

- กู้เงิน 10,000 บาท กำหนดส่ง 500 บาทต่อเดือน ถ้าขาดส่งจะมีผลเชื่อมโยงถึงการได้รับสวัสดิการ

วันนี้การแก้ไขไม่ใช่เรื่องใหญ่แต่ต้องเรียนรู้และอยู่ร่วมกัน

เกือบสามปีขององค์กรการเงินชุมชนในนามสถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองบัว ตำบลคงขี้เหล็ก อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี ส่งผลให้ปัจจุบันกลุ่มทุนชุมชนแห่งนี้ต้องยุติการรับสมาชิกใหม่จากภายนอก เนื่องจากสมาชิกไม่ได้

ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 1,960 คน

เงินสัจจะสะสม 60,707,398 บาทเศษ

มีกำไรจากการบริหารงาน

ปีละประมาณ 4,748,876 บาท

โดยนำเงินสัจจะสะสมบางส่วนไปซื้อพันธบัตร

รัฐบาล สลากทวิสิน

ถอนเงินออมหรือเงินฝากเลย แต่การเคลื่อนไหวของการพัฒนาโดยองค์กรชุมชนไม่สามารถหยุดนิ่งได้ กิจกรรมทางการเงินซึ่งต้องเคลื่อนไหวตลอดเวลาต้องพัฒนาต่อเนื่อง

ประธานกรรมการอำนวยการสถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลคงขี้เหล็ก บุญศรี จันทร์ชัย

บอกว่า วันนี้การแก้ไขปัญหานี้สินภายในชุมชนไม่ใช่เรื่องใหญ่ แต่การอยู่รวมในสังคมท่ามกลางกระแสการพัฒนาที่ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หรือดัชนีมวลรวมความสุขของคนต่างหาก ที่คนตำบลคงขี้เหล็กต้องเรียนรู้ และอยู่ร่วมกับสิ่งนั้นต่อไป

“วันนี้เรามีธนาคารของเราเอง ตั้งอยู่ใกล้บ้าน ไม่เสียเวลาเดินทาง เราเป็นเจ้าของเอง มีสิทธิเข้ามาบริหารจัดการเอง แล้วแถมยังมีสวัสดิการให้ด้วย”

“เราแก้หนี้ด้วยการออม การออมคือการประกันหนี้ และเป็นทุนของชุมชนเพื่อต่อยอดการพัฒนา การจัดสวัสดิการชุมชน คือผลตอบแทนในมิติอื่นๆ ที่ไม่ใช่แค่เงินปันผล เงินกู้ และนี่คือแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการออมและการพัฒนาคน เพื่อป้องกันการเป็นหนี้ของชุมชน” ประธานกรรมการอำนวยการสถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลคงขี้เหล็กกล่าว ■

สถาบันการเงินชุมชนตำบลบางระกำ การพัฒนาโดยกระบวนการความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีพัฒนา

สถาบันการเงินชุมชนตำบลบางระกำ

ผู้ประสาน : นางอำภา ขจรบุญ โทร. 034 - 276666
ที่อยู่ : หมู่ 8 ตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
จำนวนสมาชิก : 1,400 คน
เงินทุน : 10 ล้านบาท

“สถาบันการเงินตำบลบางระกำมุ่งพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน”

ตำบลบางระกำ มีหมู่บ้านทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ประชากร 1,019 ครัวเรือน 4,087 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านการเกษตร รองลงมาคือธุรกิจส่วนตัว

ในตำบลมีการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อทำงานพัฒนาในด้านต่างๆ 40 กลุ่ม แยกประเภทกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพ 25 กลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ 15 กลุ่ม กลุ่มสตรี 1 กลุ่ม

ความเป็นมา

เดือนสิงหาคม 2544 เงินหนึ่งล้านบาทที่เป็นกองทุนหมู่บ้านเริ่มโอนเข้ามาให้แต่ละหมู่บ้าน ทำให้มีแหล่งเงินทุนในการทำมาหากินและเริ่มมีการออมทรัพย์ของแต่ละหมู่บ้านเพื่อเสริมแหล่งเงินทุนมากขึ้น

ปี 2548 กองทุนหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ทั้ง 15 หมู่บ้านมีความเข้มแข็งมากขึ้น ในขณะที่งานวิจัยของ สกว.ระบุว่า ประชาชนในตำบลมีปัญหาหนี้สินกว่า 100 ล้านบาท เกณฑ์ 4 - 5 คนในตำบลจึงได้ร่วมหารือกันและได้เชิญกรรมการกลุ่มต่างๆ ทั้ง 15 หมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ อ.ก.ส. มาร่วมหารือถึงการตั้งสถาบันการเงิน โดยมีแนวคิดเริ่มแรกว่า “สถาบันการเงินจะเป็นแกนกลางในการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน”

ลุงเกียรติ เกณฑ์ชุมชนกล่าวว่า สมาชิกมีหนี้สินหลายกองทุน ที่สำคัญคือ สมาชิกส่วนใหญ่ไปกู้จากแหล่งทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง เช่น พวกหมวกกันน็อก “จากจุดนี้เองทำให้เกิดแนวคิดการจัดตั้งสถาบันการเงินของตำบลเพื่อให้สมาชิกได้กู้ยืมเงินเพื่อแก้ไขปัญหาและการลงทุนประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ คาดหวังว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบได้” จากการหารือได้ข้อสรุปว่า หมู่ที่ 2, 3, 4, 5 และ 8 จะเป็นหมู่บ้านนำร่องร่วมกันจัดตั้งสถาบันการเงิน ภายใต้คำขวัญว่า “เสริมสร้าง ประหยัด พัฒนาชุมชน”

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (อ.ก.ส.) จังหวัดนครปฐม จึงได้เป็นเจ้าภาพในการจัดเวทีแลกเปลี่ยน โดยเชิญแกนนำสำคัญจากสถาบันการเงินที่ได้มีการดำเนินการแล้ว เช่น สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย, สถาบันการเงินชุมชนตำบลท่าเสา จ.กาญจนบุรี สถาบันการเงินชุมชนบ้านสามขา จ.ลำปาง ครูชบ ยอดแก้ว มาร่วมแลกเปลี่ยน

ถึงการจัดตั้งและบริหารสถาบันการเงิน โดยแกนนำได้กลับมาร่างระเบียบข้อบังคับและคัดเลือกคณะกรรมการของสถาบันฯ หมู่บ้านละ 5 คน

สถาบันการเงินตำบลบางระกำจึงเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2548 จากสมาชิก 286 คน เงินออมเริ่มแรก 1 ล้านบาทเศษ ปัจจุบันสถาบันการเงินมีสมาชิก 1,400 คน จาก 1,000 กว่าครัวเรือน และมีสมาชิกที่เป็นกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ครอบคลุมคนทั้งตำบล มีทุนหมุนเวียนรวม 10 ล้านบาทเศษ

เงินทุนของสถาบันการเงินฯ

คุณนันทวัน พลายงาม เจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงิน เล่าให้ฟังว่า “ที่นี้ไม่ได้นำเงินกองทุนหมู่บ้านมารวมกัน แต่เป็นการช่วยกันคิดช่วยกันทำมากกว่า หรือที่เรียกว่า ‘บูรณาการบัญชี’ ทุนของสถาบันเริ่มมาจากการระดมทุนจากเงินออมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 5 หมู่ โดยสมาชิกจะออมหุ้นๆ ละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 100 หุ้น หรือ 10,000 บาท” จากเงินหุ้นของสมาชิก นำมาสู่การบริหารจัดการโดยการปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมทั้งรายบุคคลและเป็นรายกลุ่มกิจกรรม ผลประโยชน์ที่ได้เป็นทุนของสถาบันต่อไป ซึ่งปัจจุบันทุนของสถาบันมาจาก • เงินสัจจะออมทรัพย์ เงินสัจจะออมทรัพย์ (หุ้น) • เงินฝากและเงินกู้ยืม • เงินอุดหนุนจากองค์กรอื่นๆ • เงินทุนที่จัดสรรหลังปีผล • ค่าบำรุงสถาบันฯ และรายได้อื่นๆ เช่น ค่าสมัคร ค่าปรับ

คณะกรรมการและการบริหารจัดการ

คณะกรรมการบริหารฯ มาจากผู้แทนจาก 5 หมู่บ้านนำร่อง หมู่ละ 5 คน รวมคณะกรรมการทั้งหมด 24 คน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กัน โดยจะมีประธานกรรมการมาเป็นผู้จัดการ และมีที่ปรึกษา 4 คน คือ ผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขานครปฐม, ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบางเลน, พัฒนาชุมชน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ และมีเจ้าหน้าที่ของสถาบันในการจัดทำระบบบัญชีการเงิน 1 คน โดยคณะกรรมการฯ จะมีการประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง

สำหรับการตัดสินใจ เช่น การพิจารณาเงินกู้ มีคณะกรรมการชุดเล็กในการพิจารณา ระบบการติดตามเงินกู้กรณีสมาชิกเป็นสมาชิก อบต. สถาบันจะใช้วิธีหักเงินเดือน ณ ที่จ่าย โดยทำหนังสือแจ้งไปยัง อบต. สำหรับสมาชิกทั่วไปมี

ณัฐวัฒน์ ชันอินทร์งาม

ระบบหนังสือแจ้งเตือนการชำระคืนในกรณีที่ชำระคืนไม่ตรงเวลา ระบบการกู้ ผู้นำของแต่ละหมู่บ้านที่มาเป็นกรรมการสถาบัน ต้องเป็นผู้ค้าประกันให้กับสมาชิก

การเชื่อมโยงความร่วมมือกับหน่วยงานในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน

สถาบันฯทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นหรือภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น กับ อบต.บางระกำ สนับสนุนสถานที่ตั้งของสถาบันการเงิน รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าน้ำ ค่าไฟ โดยนายณัฐวัฒน์ ชันอินทร์งาม นายก อบต.ระบุว่า “อบต.จึงมีนโยบายให้นำเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการมาผ่านทางสถาบันการเงิน โดย อบต.จะเป็นผู้ดำเนินการเบิกเบี้ยมาจากส่วนกลาง และนำมาให้สถาบันการเงินเป็นผู้จ่ายให้กับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะต้องมาเปิดบัญชีเงินฝากที่สถาบัน”

ทั้งนี้ในการทำงานของสถาบันการเงินกับ อบต. จะมีการวางแผน กำหนดแนวทางการบริหารร่วมกับคณะกรรมการสถาบันการเงินในการประชุมประจำปีทุกปี

ในด้านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้สนับสนุนเครื่องมือ เช่น คอมพิวเตอร์ พร้อมโปรแกรมการทำงานด้านการเงิน การฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของสถาบัน สนับสนุนเงินทุนโดยเปิดเป็น O.D ให้กับสถาบันการเงิน จำนวน 5 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ซึ่งจากการดำเนินงานพบว่าไม่ได้มีการเบิกจ่ายมาใช้ เนื่องจากทุนในการดำเนินงาน

การเชื่อมโยงทุนภายในเพื่อการแก้ปัญหาหนี้สิน

ธนาคารชุมชนอำเภอมะนัง

ผู้ประสาน : นายสุธา อินยอด โทร. 087 - 0410588
ที่อยู่ : ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
จำนวนสมาชิก : 3,000 คน
เงินฝาก : 14 ล้านบาท

ความเป็นมาในการจัดตั้งธนาคารชุมชน

เริ่มมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เมื่อปี 2537 และตามด้วยกองทุนหมู่บ้านในปี 2544 ในปี 2545 มีการรวมตัวกันของกลุ่มออมทรัพย์เป็นเครือข่าย จาก 4 กลุ่มออมทรัพย์ในตำบลนิคมพัฒนา และ 1 กลุ่มออมทรัพย์ในตำบลปาล์มพัฒนา

ในช่วง 2 ปีแรกเครือข่ายมีการประชุมกรรมการฯ เดือนละครั้ง โดยแต่ละกลุ่มนำเงิน 3,000 บาทมาฝากไว้ที่เครือข่าย เมื่อเงินสะสมของเครือข่ายมีประมาณสองแสนกว่าบาท จึงได้มีการจัดตั้งเป็นธนาคารชุมชนขึ้น โดยได้รับความรู้ทางการเงินและบัญชีจากธนาคารออมสินสาขาละงู

การดำเนินงานและการบริหารจัดการของเครือข่าย

- สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้านในเครือข่าย เป็นสมาชิกของธนาคารชุมชนโดยอัตโนมัติ สมาชิกแต่ละคนมีสมุดเงินฝากสัจจะ 1 เล่มที่ฝากไว้กับกลุ่มในระดับหมู่บ้าน เงินฝากที่เหลือจากการให้กู้ของกลุ่ม จะนำฝากไว้ที่ธนาคารชุมชน โดยได้รับผลตอบแทนร้อยละ 3 ต่อปี

- คณะกรรมการบริหารงานของธนาคารมาจากกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มละ 3 คน รวม 18 คน และเลือกประธานธนาคารชุมชนจากคณะกรรมการ โดยมีนายสุธา อินยอด เป็นประธานธนาคารมีพนักงาน 3 คน รับผิดชอบงานคนละด้าน คือ (1) ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้านในเครือข่าย (2) ด้านการเงินและบัญชีของธนาคาร และ (3) ด้านเงินกู้

กิจกรรมสำคัญของธนาคารชุมชนมะนังในปัจจุบัน

นายสุธา อินยอด

1) รับฝากเงินจากสมาชิกในเครือข่าย และกลุ่มออมทรัพย์ในเครือข่าย โดยให้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 3 ต่อปี ปัจจุบัน (มีนาคม 2553) ธนาคารมีเงินฝากรวมประมาณ 14 ล้านบาท

2) ให้บริการเงินกู้กับสมาชิกทั่วไปโดยคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 12 ต่อปี

3) ให้บริการเคาน์เตอร์เซอร์วิส เช่น รับชำระค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า

4) ลงทุนทำวิสาหกิจชุมชน เช่น ผลิตน้ำดื่มชุมชน ผลิตปุ๋ยชีวภาพ ร้านค้าชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งสนับสนุนกลุ่มออมทรัพย์ให้ทำวิสาหกิจชุมชนด้วย

5) การแก้หนี้ให้กับสมาชิกที่มีหนี้หลายทางทั้งหนี้ในระบบและนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงร้อยละ 10 ต่อเดือน ธนาคารชุมชนฯดำเนินการแก้ไขปัญหานี้นอกระบบ ด้วยการร่วมมือกับธนาคารออมสินเพื่อกู้เงินจำนวน 3 ล้านบาท ใน

อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี เพื่อซื้อหนี้นอกระบบของสมาชิกจำนวน 30 คน โดยมีเงื่อนไขว่าสมาชิกต้องเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวพอเพียง (พคค.) และเป็นหนี้กับธนาคารชุมชนแทน

สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการต้องจัดทำบัญชีรายวันของครัวเรือน ลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย โดยสามารถลดค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยหนี้นอกระบบจากร้อยละ 10 ต่อเดือน เหลือร้อยละ 2 ต่อเดือน เนื่องจากไม่มีหนี้นอกระบบ

ปัจจุบันสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 30 คนพร้อมครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คนที่เคยซื้อหอยเดือนละ 400 บาท ก็ลดลงมาเหลือ 200 บาท คนที่เคยดื่มเครื่องดื่มมีนเมา 7 วันใน 1 สัปดาห์ ก็ลดลงมาเหลือเพียง 1 วัน ที่สำคัญคือภาระหนี้ของผู้ร่วมโครงการแก้หนี้นอกระบบลดลงอย่างมาก บางรายใช้หนี้ได้หมดแล้ว บางรายตอนเริ่มโครงการมีหนี้ 230,000 บาท ปัจจุบันเหลือเพียง 100,000 บาท บางรายตอนเริ่มโครงการมีหนี้ 240,000 บาท ปัจจุบันเหลือเพียง 160,000 บาท

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธนาคารชุมชน

1) ผู้นำเครือข่ายมีความซื่อสัตย์ เสียสละ มุ่งมั่น มีความคิดสร้างสรรค์ และนำความรู้ที่ได้รับจากภายนอกชุมชนมาถ่ายทอดกับกรรมการของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

2) เครือข่ายมีการทำงานเป็นทีม เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการให้ความเห็นในการดำเนินงานของเครือข่าย เช่น มีการทำประชาคมในระดับหมู่บ้านในการดำเนินโครงการต่างๆ

3) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงาน ได้แก่ ศูนย์พัฒนาทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศพส.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์จังหวัดสตูล นายอำเภอ มะนัง องค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ■

ต่อจากหน้า 9

สถาบันการเงินชุมชนตำบลบางระกำ

ของสถาบันการเงินยังสามารถหมุนเวียนได้

ต่อยอดความสำเร็จบนฐานของความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรชุมชน

กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านอื่นๆ เห็นความสำคัญของการมีสถาบันการเงิน เห็นประโยชน์ที่สมาชิกของตนเองได้รับ ส่งผลให้มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ครอบคลุมทั้งตำบล ปัจจุบันเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ให้กับคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยมีศักยภาพในการจัดการการเงินที่มากกว่าการออมและการกู้ คือการจัดการด้านการเงินที่เป็นสวัสดิการของภาครัฐ โดยท้องถิ่นผลักดันให้เป็น “สถาบันการเงินต้นแบบ

ของจังหวัด” ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่ส่งเสริมมาตั้งแต่ต้น คือ ธ.ก.ส. ในการให้สถาบันการเงินเป็นผู้จัดทำหลักสูตรการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ เพื่อให้องค์กรอื่นๆ ได้มาศึกษาเรียนรู้

แผนงานพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน

สิ่งที่สถาบันการเงินฯ คาดหวังคือ การเป็นแกนกลางในการแก้ไขปัญหานี้สินของชุมชน โดยเฉพาะหนี้นอกระบบ ซึ่งยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันกำหนดค่อนข้างสูง จึงมีแนวทางสำคัญในการพัฒนาดังนี้

1. การปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลง โดยจะมีการจัดชั้นลูกหนี้กรณีลูกหนี้มีการชำระคืนได้ตามข้อตกลงจะพิจารณาลดดอกเบี้ยเงินกู้เป็นขั้นบันได

2. ประสานกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในการจัดระบบหนี้สินของสมาชิก โดยอาจเริ่มจากสมาชิกที่เป็นหนี้ ธกส. วงเงินไม่เกิน 100,000 บาท สถาบันการเงินจะเป็นแกนกลางในการจัดการหนี้สินโดยโอนหนี้ ธกส. มาเป็นหนี้สถาบันฯ เพื่อให้บรรลุความคาดหวังที่ได้ร่วมกันกำหนด

3. ขยายฐานความเป็นเจ้าของร่วมของสถาบันการเงิน จากเดิม 5 หมู่บ้านก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมกันทั้ง 15 หมู่บ้าน โดยการปรับเกณฑ์ กติกาต่างๆ ให้ได้รับเท่าเทียมกัน

4. การพัฒนาเรื่องการจัดเก็บข้อมูลด้านการแก้ไขปัญหให้กับสมาชิกที่เป็นหนี้นอกระบบ เพื่อให้เห็นรูปธรรมความสำเร็จ

5. พัฒนาหลักสูตรการบริหารจัดการที่ดีเพื่อเผยแพร่สู่การเรียนรู้ ■

เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน จ.ลพบุรี ระดมสมองพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการ

ลพบุรี : เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน จังหวัดลพบุรีร่วมกับภาคีรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน พร้อมสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนใหม่ให้ขยายครอบคลุมทั้งจังหวัด ระบุเป้าหมายเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของชุมชนจากฐานราก

เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2553 เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน จ.ลพบุรี จับมือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เปิดเวทีระดมความคิดเห็นพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ประชาชนได้รับสวัสดิการกันทั่วหน้า ขึ้น ณ ศูนย์สัมมนาจัดเลี้ยงมณนิพา อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมีนายคำนึง อิศโร รองผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ให้เกียรติเดินทางมาเป็นประธานเปิดงาน มีเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล หน่วยงานรัฐท้องถิ่น เข้าร่วมงานครั้งนี้ประมาณ 100 คน

นายคำนึง อิศโร รองผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี กล่าวว่า โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนได้กำหนดให้เกิดความร่วมมือหลายฝ่าย ทั้งเครือข่ายองค์กรชุมชน ภาคีรัฐบาล

และหน่วยงานท้องถิ่น ตั้งแต่การพัฒนาโครงการให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนประสานความร่วมมือโดยมีเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก

“กองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประชาชนจัดตั้งขึ้นต้องเปิดกว้างในการรับสมาชิกที่หลากหลายครอบคลุมคนทุกเพศทุกวัย รวมทั้งเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส กระจายฐานสมาชิกให้ครอบคลุมคนทั้งตำบล เป้าหมายการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญในการจัดสวัสดิการโดยชุมชนคือ น้ำใจที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน”

รองผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี กล่าวต่อไปว่า กองทุนฯ ต้องมีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีระบบระเบียบกฎเกณฑ์ มีการ

จัดทำระบบบัญชีการเงิน มีการจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน นำไปสู่การติดตามประเมินผล เกิดความโปร่งใส กองทุนฯ ยังเป็นการสนองต่อนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนมีสวัสดิการดูแลกันอย่างทั่วถึง เป็นชุมชนสวัสดิการในอนาคต

นายประทีป คัมภีร์ทัศน์ รองประธานคณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัดลพบุรี กล่าวว่า ปัจจุบันจังหวัดลพบุรีได้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนไปแล้ว 48 ตำบล ครอบคลุมสมาชิกประมาณ 12,123 คน มีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนชนรวม 22,519,358 บาท แยกเป็นเงินออมสมาชิก 19,795,008 บาท เงินสมทบจากรัฐบาล 1,967,550 บาท สมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 506,800 บาท และเงินสมทบจากแหล่งอื่นๆ 250,000 บาท โดยมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกแล้ว 422 คน จำนวนเงิน 7,876,433 บาท

สวัสดิการชุมชนจะเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนที่ฐานรากเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และนี่ก็จะเป็นอีกทางเลือกของคนที่ไม่ใช่หลักประกันใดๆ ในจังหวัดลพบุรี ซึ่งผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ คือ เกิดความสามัคคีมิตรไมตรีที่ดีขึ้นของคนในชุมชนรู้สึกมีน้ำใจ ภาวภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข ■

ทุนชุมชนกับการขับเคลื่อนประเทศไทย

ขบวนการเศรษฐกิจและทุนชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดสัมมนาเชิงวิชาการ “ทุนชุมชนกับการขับเคลื่อนประเทศไทย” เมื่อวันที่ 22 - 23 เมษายน 2553 ที่โรงแรมนิเวศพัฒนา จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการสัมมนาระดับชาติกลางเดือนพฤษภาคม 2553 โดยมีผู้แทนขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัด ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 120 คนเข้าร่วมสัมมนา

นายพิพัฒน์ วิจารณ์จักร ผู้แทนองค์กรชุมชนจังหวัดมหาสารคามเปิดเผยว่า “การสัมมนาครั้งนี้เป็นการทำความเข้าใจในแนวคิด ทิศทางการขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสรุปภาพรวมการดำเนินงานของขบวนการเศรษฐกิจและทุนชุมชน ระดับภาค ระดับเขต ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมยังจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการถึงกระบวนการขั้นตอน วิธีการในการดำเนินงานจากพื้นที่รูปธรรมของแต่ละจังหวัด เพื่อที่จะกำหนดแนวทาง ทิศทางในการขับเคลื่อนงานทั้งในระดับเขต ระดับภาค สุดท้ายจะเป็นการเตรียมความ

พร้อมก่อนการเข้าร่วมในการสัมมนาระดับชาติต่อไป”

ด้านนายทองคำ แจ่มใส ผู้แทนองค์กรชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์กล่าวเพิ่มเติมว่า “การทำงานที่ผ่านมา ขบวนการเศรษฐกิจและทุนชุมชนภาคอีสานมีปัญหาอุปสรรคบ้าง เช่น การจัดการตนเอง การจัดการครอบครัว การจัดการชุมชน ทำให้ถูกคนอื่นที่เป็นคนภายนอกเข้ามาจัดการโดยตลอด และชุมชนเองก็เป็นฝ่ายรับมาโดยตลอดเช่นกัน ส่งผลให้ชุมชนไม่มีจุดยืน ไม่เป็น

ตัวของตนเอง ไม่สามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้ รอการสนับสนุนจากคนอื่นตามแนวทางที่เขากำหนด ดังนั้นเราเองต้องมาทบทวนการทำงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันใหม่ เราต้องเป็นผู้นำของชุมชนในการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งการเรียนรู้มันไม่มีที่สิ้นสุด เช่น การเรียนรู้จากตนเอง และการเรียนรู้จากผู้อื่น เราจะต้องเอาความรู้ที่ได้ไปจัดการให้เป็นระบบจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และองค์กรของเราให้มากที่สุด เศรษฐกิจและทุนชุมชนเป็นทุนที่มีทั้งคุณค่าและมูลค่าในตัว การสร้างทุน การจัดการทุน เรายังสามารถทำได้ด้วยชุมชนเอง”

ทั้งนี้ การจัดงานการสัมมนาเชิงวิชาการ “ทุนชุมชนกับการขับเคลื่อนประเทศไทย” ในระดับชาติ จะจัดระหว่างวันที่ 18 - 19 พฤษภาคม 2553 ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จ.นนทบุรี โดยจะประกาศทิศทาง/แนวทางการขับเคลื่อน “การพัฒนายุทธศาสตร์ภาคประชาชนว่าด้วยการพัฒนาระบบทุนชุมชนและเศรษฐกิจชุมชน” และรับฟังขบวนการขับเคลื่อนจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ■

ธนากรักษ์ใจป่า ย้ำแนวทางมีส่วนร่วมแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ยินดีให้เช่าที่ 40 ไร่สร้างบ้านมั่นคงเมืองลำลูกกา

เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2553 สำนักงานปฏิบัติการภาคกรุงเทพ ประิมณฑลและตะวันออก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์โครงการบ้านมั่นคงเมืองลำลูกกา สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) เทศบาลตำบลลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปทุมธานี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณบุรี และธนากรักษ์พื้นที่ปทุมธานี กรมธนารักษ์ ได้ร่วมกันลงนามในบันทึกความร่วมมือ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง ไทยเข้มแข็ง เทศบาลลำลูกกา ซึ่งปัจจุบันมีชาวชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนเรื่องความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย รวม 11 ชุมชน ประชากรกว่า 500 ครัวเรือน

โดยบันทึกความร่วมมือดังกล่าว มีสาระสำคัญ คือ กรมธนารักษ์ได้อนุญาตให้เช่าพื้นที่ จำนวน 40 ไร่ เพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย ซึ่งปัจจุบันมีชาวชุมชนในเขตเทศบาลตำบลลำลูกกา

ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องนี้ รวม 11 ชุมชน ประชากรกว่า 500 ครัวเรือน

ขณะที่ชุมชนทั้ง 11 แห่งที่เข้าร่วมโครงการ ได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์แล้ว มีเงินออมกว่า 1,200,000 บาท พร้อมเสนอโครงการบ้านมั่นคงเมืองลำลูกกา ซึ่งเป็นรูปแบบการแก้ไขปัญหาทั้งเมือง และได้รับงบประมาณสนับสนุน เพื่อพัฒนาระบบสาธารณูปโภค รวมถึงสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยจากสำนักงานโครงการบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) แล้ว รวม 27,262,000 บาท

นายธีรพงศ์ พร้อมพองชื่นบุญ ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคกรุงเทพประิมณฑลและตะวันออก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เปิดเผยว่า โครงการบ้านมั่นคงเมืองเทศบาลลำลูกกา คือรูปธรรมการทำงานร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น ที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองได้ โดยเชื่อมั่นว่าชาวชุมชนจะเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนโครงการภายใต้การสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในชุมชนท้องถิ่น

“ความก้าวหน้าเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ของชาวชุมชน การลงนามใน

ความร่วมมือเพื่อให้ใช้ที่ดินโดยการเช่าของกรมธนารักษ์จำนวน 40 ไร่ การสนับสนุนของเทศบาลตำบลลำลูกกา เครือข่าย สอช. และสถาบันการศึกษา ถือเป็นความร่วมมือหลายฝ่าย เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญร่วมกับชุมชน การแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนให้เกิดความมั่นคงในเมืองเทศบาลลำลูกกาเริ่มต้นเดินหน้าแล้ว และจะก้าวไปสู่รูปธรรมความสำเร็จในเวลาอันใกล้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยชุมชนเป็นหลัก ขยายไปสู่เรื่องอื่นต่อไป” นายธีรพงศ์กล่าว ■

โครงการแก้ปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ทำจังหวัดชายแดนภาคใต้คืบหน้าอนุมัติแล้ว 600 หมู่บ้าน

นางทิพย์รัตน์ นพดารมย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและประธานคณะกรรมการโครงการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนในเมืองและชนบทในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เปิดเผยถึงความคืบหน้าของโครงการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งว่า

ผลการประชุมคณะกรรมการฯ เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2553 ที่โรงแรมสิงโกลเด็นเพลส อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ได้มีการอนุมัติการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ จ.ปัตตานี จ.ยะลา และสงขลา รวม 129 หมู่บ้านใน 40 ตำบล 17 อำเภอ งบประมาณ 130,007,167 บาท มีผู้ขอรับการสนับสนุน 3,788 ครัวเรือน รวมผลการอนุมัติแผนงานและงบประมาณโดยรวมทั้งหมด

ณ ปัจจุบัน ครอบคลุมพื้นที่ 600 หมู่บ้าน วงเงิน 597,863,928 บาท รวมผู้ขอรับการสนับสนุน 19,148 ครัวเรือน ซึ่งขณะนี้พื้นที่ที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณกำลังดำเนินการสร้างบ้านและปรับปรุงเรื่องที่อยู่อาศัย และจากการทำงานของคณะกรรมการแก้ไขความเดือดร้อนระดับตำบลและจังหวัดพบว่า มีผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงมีนโยบายให้มีการสำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนเพิ่มเติม

ทั้งนี้โครงการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินฯ ดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งของรัฐบาลที่มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้ยากจนในชนบทในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างปี 2553 - 2555 จำนวน 100,000 ครัวเรือน และการแก้ปัญหาที่ดินใน 50 พื้นที่

“มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้ยากจนในชนบทในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างปี 2553 - 2555 จำนวน 100,000 ครัวเรือน”

งบประมาณเพื่อดำเนินการในปี 2553 จำนวน 1,228 ล้านบาท โดยมอบหมายให้สถาบันฯ เป็นผู้ดำเนินการ

โดยคณะกรรมการสถาบันฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนในเมืองและชนบทในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีองค์ประกอบของชุมชน หน่วยงาน และประชาสังคมในพื้นที่ ทำหน้าที่กำกับดูแลและพิจารณาอนุมัติโครงการของชุมชน ■

รายงาน WIFI

■ สมพล โชคดีศรีสวัสดิ์

ตั้งศูนย์เรียนรู้ เครือข่ายแก้ไขปัญหาที่ดินบุโ

นราธิวาส : ผอ.ศอ.บต. นำคณะข้าราชการระดับสูงจังหวัดนราธิวาส ร่วมเปิดอาคารเครือข่ายที่ดิน พร้อมยืนยันเร่งรัดการแก้ไขปัญหาที่ดิน อุทยานบุโ เพื่อนำความสงบสุขสู่พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ “ปอจิ” ประชาชน ชาวบ้านให้แก่งคิดการพัฒนาแบบ บูรณาการ

เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2553 เครือ ข่ายการแก้ไขปัญหาดินทำกินเพื่ออกเขา บุโ ร่วมกับอำเภอบาเจาะ จัดพิธีเปิด อาคารศูนย์บริหารเครือข่ายการแก้ไข ปัญหาดินทำกินเพื่ออกเขาบุโ และที่ ทำการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนบ้านมาแฮ ณ บ้านมาแฮ หมู่ที่ 11 ต.ปะลุกาสา- เมาะ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส โดยมี ผู้แทนชุมชนจาก 25 ตำบล 9 อำเภอ ใน 3 จังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากการ ประกาศเขตอุทยานแห่งชาติบูโ- สุโหลงปาดิเข้าร่วมกว่า 200 คน

ในโอกาสนี้มีบุคคลสำคัญเข้าร่วม ได้แก่ นายภาณุ อุทัยรัตน์ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด ชายแดนภาคใต้ นายธนาคม จงจิระ รองผู้ว่าราชการจังหวัด พล.ต.ต.ชัยทัต อินทภูจิตร ผู้บังคับการตำรวจภูธร นราธิวาส และ พล.อ.สุรินทร์ พิภู- หลง ประธานกรรมการสถาบันพัฒนา องค์การชุมชน (องค์การมหาชน)

นายภาณุกล่าวว่า ตนอาสาเข้ามา ทำหน้าที่ผู้อำนวยการ ศอ.บต. เพราะ เริ่มรับราชการในพื้นที่นี้ ซึ่งตนมีเป้าหมายในการทำงานคือ อยากให้บรรยากาศในพื้นที่กลับไปเหมือนก่อนปี 2547 ที่พี่น้องอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ ไปมาหาสู่กันอย่างสบายใจ ผู้คนจากภายนอกก็สามารถเดินทางมาเยี่ยม หรือ มาเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ โดยไม่ต้อง

หวาดกลัว ส่วนหนึ่งที่จะทำให้บรรยากาศในพื้นที่ กลับไปเหมือนก่อนได้คือการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหของพี่น้องในพื้นที่ ซึ่ง เรื่องการเร่งรัดการแก้ไขปัญหาดินใน เขตอุทยานแห่งชาติบูโ- สุโหลงปาดิ ไม่ เพียงแต่ผู้นำชุมชนในพื้นที่เท่านั้น ท่าน อภิสิตธิ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ท่านรองนายกรัฐมนตรีสุเทพ เทือก- สุบรรณ ก็ได้ฝากเรื่องนี้ไว้ จึงอยาก ขอให้พี่น้องทุกคนสบายใจได้ว่าทาง ศอ.บต.จะสนับสนุนการดำเนินงาน อย่างเต็มที่

โดยคาดว่าจะในปี 2553 เราจะทำ การสำรวจข้อมูลได้ครบทุกพื้นที่ เพื่อ ประสานงานให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการแก้ไขต่อไป ซึ่งเรามีโอกาส ทำสำเร็จเพราะเรามีผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ตลอดจน เครือข่ายพี่น้องประชาชนที่ให้ความ ร่วมมือในการแก้ไขปัญห โดย มี ศอ.บต เป็นแม่ข่าย ส่วนในเรื่องการแก้ กฎหมายนั้นเป็นเรื่องระดับประเทศ

นายภาณุกล่าวเพิ่มเติมว่า ตนเชื่อ ว่าอาคารศูนย์แห่งนี้จะเป็นศูนย์กลาง ประสานงาน เป็นแหล่งแลกเปลี่ยน เรียนรู้การแก้ไขปัญหเรื่องที่ดินทำกิน บริเวณอุทยานแห่งชาติบูโ และ เป็น ที่รวบรวมข่าวสาร

“เหมือนพี่น้องที่นี้เป็น ศอ.บต.ส่วน หนึ่ง ในการร่วมสำรวจตรวจสอบข้อมูล ร่วมแก้ไขปัญหในพื้นที่ต่อไป” นาย ภาณุกล่าวทิ้งท้าย

นายดีอราแม ดาราแม หรือปอจิ ประชาชนชาวบ้าน อ.บาเจาะ กล่าว แสดงความคิดเห็นว่า ในปี 2543 มี กลุ่มนักศึกษา กลุ่มเอ็นจีโอ เข้ามา ศึกษาพื้นที่ป่าบูโ และวิถีชีวิตชาว

บ้านในพื้นที่และได้ให้เงินตอบแทนชาว บ้าน ซึ่งเราก็ไม่ได้รับไว้ เพราะชาว บ้านช่วยเหลือที่พัก อาหาร เดินป่า ด้วยความมีน้ำใจ เราจึงคิดกันว่าก็นำ เงินก้อนนั้นมาทำเป็นกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อใช้พัฒนาคน พัฒนาชุมชนขึ้นมา จนมาในปี 2549 เราก็มีการพูดคุยกัน คนที่เดือดร้อนจากปัญหาอุทยานแห่ง ชาตีก็ก่อตัวเป็นกลุ่มผู้เดือดร้อนด้าน ที่ดินทำกิน

การดำเนินงานแก้ไขปัญหของชาว บ้านก็ดำเนินไป ประชุมกันตามมัสยิด หรือบ้านแกนนำตามสภาพ ต่อมาก็มี ปัญหว่าเราไม่มีที่ทำกรกลุ่ม ทาง กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนก็ออกเงินซื้อที่ดิน ทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือ พอช. ก็สนับสนุนงบประมาณก่อสร้าง อาคาร 950,000 บาท แต่ก็ยังไม่พอ ทาง ศอ.บต. และอำเภอบาเจาะก็เข้า มาสนับสนุนและขอให้ยกระดับเป็นศูนย์ เรียนรู้การแก้ไขปัญหาดิน 3 จังหวัด กลายเป็นสถานที่ใหญ่โตมากยิ่งขึ้น ชาวบ้านที่นี่ทุกคนต่างก็ดีใจมาก

“ผมคิดว่านี่แหละคือการพัฒนา แบบบูรณาการ” ประชาชนชาวบ้าน กล่าวทิ้งท้าย

ทั้งนี้ การดำเนินการแก้ไขปัญห ที่ดินบริเวณอุทยานแห่งชาติบูโ- สุโหลงปาดิ ในพื้นที่ อ.บาเจาะ

จ.นราธิวาส ตามมติ ครม. 14 ตุลาคม 2551 แบ่งเป็นกลุ่มที่ดินอยู่ในเขตป่า สงวนแห่งชาติแต่นอกเขตอุทยานแห่ง ชาติ จำนวน 322 แปลง จำนวน 2,439 ไร่ อยู่ในระหว่างตรวจสอบพิสูจน์สิทธิ์ เพื่อดำเนินการออกเอกสารตาม กฎหมายต่อไป

กลุ่มที่ดินที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ได้ผ่านการพิสูจน์สิทธิ์แล้ว แบ่งเป็น กลุ่มที่อยู่ก่อนประกาศเขตอุทยานแห่ง ชาติ จำนวน 2,915 ราย เนื้อที่ 12,181- 0-28 ไร่ กลุ่มที่อยู่หลังประกาศเขต อุทยานแห่งชาติจำนวน 738 ราย จำนวน 3,231-0-63 ไร่ ทั้งหมดอยู่ใน ระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอน ทางกฎหมาย

กลุ่มที่ดินอยู่นอกเขตอุทยานแห่ง ชาติ ปรากฏว่ามีประชาชนที่ได้รับผล กระทบและยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ใ้ จำนวน 2,356 ราย และได้มีการดำเนิน การมอบโฉนดที่ดินให้แก่ประชาชนแล้ว 637 แปลง

ส่วนการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าใน เรื่องการตัดโค่นไม้ยางพาราที่หมดอายุ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ยังอยู่ใน ระหว่างรอการพิสูจน์สิทธิ์และแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนจากกรมอุทยาน แห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ■

รายงาน WIFI

■ บุญอ้อม ทิพย์สุนา

สภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้าเดินทาง ทำแผนพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ

สภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า อำเภอบุงคล้า จังหวัดหนองคาย เดินทางเต็มรูปแบบจัดทำแผนพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีพัฒนา หวังขยายผลเต็มพื้นที่อำเภอ เล็งเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย นำไปสู่การสร้างความอยู่ดีมีสุขของคนชายขอบภายในปี 2556

วันที่ 28 เมษายน 2553 ที่ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอบุงคล้า จังหวัดหนองคาย สภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า นำโดย **กำนันเด่นชัย โคตรรัตน์** ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า ร่วมกับนายนิธิต อาจหาญ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบุงคล้า ร่วมจัดประชุมสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า จำนวน 37 กลุ่ม จาก 9 หมู่บ้าน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภาคีพัฒนาในระดับอำเภอกว่า 10 หน่วยงาน

เตรียมจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม นำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย ในวันที่ 12 พฤษภาคม 2553 เพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับประชาชนในพื้นที่ **นายวุฒพล คันทัก** ปลัดอำเภอ บุงคล้า ผู้แทนนายอำเภอบุงคล้า เป็นประธานในที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรึกษาหารือกันเรื่องการจัดทำแผนชุมชนปี 2553-2556 และเตรียมนำเสนอข้อมูลสภาพปัญหาแนวทางแก้ไขในระดับตำบล และระดับอำเภอต่อหน่วยงานในระดับจังหวัดในงานจังหวัดเคลื่อนที่ ให้ข้อคิดเห็นต่อ

การจัดทำแผนชุมชนครั้งนี้ว่า “การจัดทำแผนต้องคำนึงถึงการพัฒนาคือ **ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม และแผนชุมชนต้องตรงกับปัญหาความต้องการของชุมชนเป็นหลัก และตอบสนองต่อการสร้างสังคมสงบสุข แตกต่างแต่อยู่ร่วมกันได้ ไม่แตกแยกเหมือนปัจจุบัน**”

นายนิธิต อาจหาญ นายก อบต.บุงคล้า กล่าวว่า “การสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่าสิ่งใด หากองค์กรชุมชนเป็น **หลักในการสำรวจข้อมูล การค้นหาปัญหา ความต้องการ และเป็นผู้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง** หน่วยงานเป็นผู้นำที่สนับสนุน หากมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น มันก็เหมือน **การเกาถูกที่คัน ปัญหาทุกปัญหาจะสามารถแก้ไขได้มากกว่าครึ่ง**”

นายสร้อยรัตน์ บึงกาญจน ท้องถิ่นอำเภอบุงคล้า ให้ข้อคิดเห็นว่า “**อำเภอบุงคล้าเป็นอำเภอขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 ตำบลคือ ตำบลบุงคล้า ตำบลหนองเดิ่น ตำบลโคกกวาง ซึ่งท้องถิ่นอำเภอจะรับเป็นหลักในการประสานนายก อบต.อีกสองแห่ง เพื่อจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเต็มพื้นที่**”

นายนิพนธ์ ตระแก้วจิตร ที่ปรึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า กล่าวว่า “**การดำเนินงานครั้งนี้เป็นครั้งสำคัญและเป็นนิมิตหมายที่ดีในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรภาคประชาชนกับหน่วยงาน การเปิดพื้นที่**

และให้โอกาสชุมชนในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เป็นการสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับชุมชนว่า **ชุมชนเป็นแกนหลัก** หลังจากที่ได้ให้หน่วยงานเป็นหลักมานาน ชาวบ้านทำตาม ‘นาย’ เนื่องจากกลัวผิดพลาด”

นายเด่นชัย โคตรรัตน์ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า กล่าวทิ้งท้ายหลังการประชุมว่า “**สภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบุงคล้า เป็นเจ้าภาพหลักอย่างเป็นทางการในการจัดทำแผนชุมชนแบบบูรณาการในครั้งนี้ และเป็นการพัฒนาศักยภาพแกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลร่วมกับหน่วยงานอย่างแท้จริง** เพราะสิ่งที่แกนนำสภาองค์กรชุมชนต้องเรียนรู้คือ **การจัดทำแผนชีวิต โดยเฉพาะสถานการณ์น้ำโขงที่เปลี่ยนแปลงจนเราตามไม่ทัน** เดี่ยวแห้งขุด เดี่ยวท่วม มันกระทบกับวิถีชีวิตการทำมาหากินของคนริมฝั่งแม่น้ำโขงอย่างหนัก **สภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้าต้องการนำเสนอแนวทาง**

แก้ไขปัญหาเท่าที่เราทำได้ต่อท่านผู้ว่าฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ในวันที่ 12 พฤษภาคม 2553 นี้อย่างเร่งด่วน”

รายชื่อหน่วยงานและองค์กรเข้าร่วมประชุม

ปกครองอำเภอ พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ ผู้กำกับ สภ.บุงคล้า ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ท้องถิ่นอำเภอ การไฟฟ้าที่ดินอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว นักศึกษา แกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองเดิ่น แกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลโคกกวาง สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า อำเภอบุงคล้า ผู้ประสานงานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลลุ่มน้ำโขง 6 จังหวัดภาคอีสาน (คสข.) และเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ■

สภาองค์กรชุมชนตำบล 6 จังหวัดภาคอีสาน เดินทางงานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากแม่น้ำโขงแห้ง

เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลลุ่มน้ำโขง 6 จังหวัดภาคอีสาน จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการงานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำโขงแห้งที่โรงแรมศิริแกรนด์ จังหวัดอุดรธานี

เมื่อ 25 เมษายน 2553 มีแกนนำจากพื้นที่น้ำร่อง 9 ตำบล 6 จังหวัด นักวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น นักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักวิชาการอิสระ เจ้าหน้าที่สถาบัน

พัฒนาองค์กรชุมชนร่วมสัมมนา การสัมมนาในครั้งนี้เครือข่ายฯ คาดหวังให้ตำบลน้ำร่อง 9 ตำบล จาก 6 จังหวัด เป็นพื้นที่เป้าหมายในการสร้างรูปธรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านอนุรักษ์วังปลา วังหอย พืชน้ำระบบนิเวศน์ พร้อมข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ของเครือข่ายฯ ในเรื่องการศึกษา และพัฒนาระบบข้อมูลผลกระทบและความเสียหายจากภาวะน้ำโขงแห้ง และผลักดันให้ภาคีที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากขึ้น และที่สำคัญคือการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้เกิดความเข้มแข็ง และขยายผลให้เกิดการ

สำรวจข้อมูลที่ครอบคลุมทุกตำบลริมฝั่งแม่น้ำโขง การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ร่องเร่่งด่วนกรณีปัญหาและผลกระทบที่ได้รับจากวิกฤติน้ำโขงแห้ง มีประเด็นที่จะจัดเก็บอย่างเร่งด่วน คือข้อมูลด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบตามริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งจะมีเวทีปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่ตำบลบุงคล้า อำเภอบุงคล้า จังหวัดหนองคาย โดยในวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2553 นี้ จะมีนักวิชาการและนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะร่วมจัดทำแบบสำรวจ พร้อมคู่มือการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำเสนอภาคีที่เกี่ยวข้อง ส่วนตำบลน้ำร่องที่จะเริ่มเปิดเวทีสภาองค์กรชุมชนเพื่อวางแผนการพัฒนาแบบข้อมูลตำบลแรกคือตำบลบุงคล้า อำเภอบุงคล้า จังหวัดหนองคาย ในวันที่ 27-28 เมษายนนี้ ■

เครือข่ายองค์กรชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี เปิดสภาองค์กรชุมชนแก้วิกฤติน้ำ

กาญจนบุรี : เครือข่ายองค์กรชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี เปิดสภาองค์กรชุมชนวางแนวทางการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ โดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเครื่องมือ เพื่อการขับเคลื่อนการทำงาน เน้นการสำรวจและวางแผนการจัดการน้ำโดยชุมชนเป็นแกนหลัก

เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2553 ที่ผ่านมา เครือข่ายองค์กรชุมชนที่จัดตั้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จัดเวทีเสวนา “แนวทางการวางแผนการพัฒนาชุมชนจังหวัดกาญจนบุรีโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือ” ขึ้น ณ ห้องประชุมศรีภักดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยมีตัวแทนสภาองค์กรชุมชนตำบลในจังหวัดกาญจนบุรีเข้าร่วมการเสวนาครั้งนี้ประมาณ 80 คน

นายศิวโรฒ จิตนิยม

นายศิวโรฒ จิตนิยม ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล ต.หนองสำหรับ อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี กล่าวว่า เครือข่ายองค์กรชุมชน จ.กาญจนบุรี ที่มีการจัดตั้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนแล้ว 13 ตำบล มีสมาชิก 595 คน เชื่อมโยงกลุ่ม/องค์กรประมาณ 400 กลุ่ม/องค์กร ภายหลังการจัดตั้งจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบล จึงหามาตรการที่จะแก้ปัญหาคความ

“ที่ผ่านมามีการเข้ามาจัดการในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติมักจะกระจุกตัวที่หน่วยงานของรัฐเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นจริงๆ ชุมชนจึงไม่มีการเตรียมการที่เหมาะสมและถูกวิธี ทำให้มีการสูญเสียเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นชีวิตหรือทรัพย์สิน เวทีแลกเปลี่ยนนี้จึงเป็นการสร้างเครือข่ายของคนในชุมชนพื้นที่เสี่ยงที่จะเกิดเหตุภัยพิบัติต่างๆ ให้มีความเข้าใจในการปฏิบัติตัว”

เป็นอยู่ของชาวบ้าน ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลโดยชุมชน พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน และปัญหาน้ำ ทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง ซึ่งถือว่าปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร

จากการประเมินสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า ปัญหาเรื่องน้ำเป็นเรื่องแรกที่ต้องแก้ไข เพราะทุกๆ ปีเมื่อถึงหน้าฝนก็จะเกิดน้ำท่วมและน้ำป่าไหลหลาก ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่ทางการเกษตรและบ้านเรือนของชาวบ้าน ทั้งทางพื้นที่ที่ติดกับภูเขาและพื้นที่ราบลุ่ม ทั้งที่นา ที่สวน ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวน่าจะเป็นบทเรียนที่ดีในการจัดการภัยพิบัติโดยใช้ชุมชนเป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานงานให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านการกู้ภัยและการเตรียมพื้นที่ในการอพยพ เพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

“ที่ผ่านมามีการเข้ามาจัดการในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติมักจะกระจุกตัวที่หน่วยงานของรัฐเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นจริงๆ ชุมชนจึงไม่มีการเตรียมการที่เหมาะสมและถูกวิธี ทำให้มีการสูญเสียเป็นอย่างมาก

มาก ไม่ว่าจะเป็นชีวิตหรือทรัพย์สิน เวทีแลกเปลี่ยนนี้จึงเป็นการสร้างเครือข่ายของคนในชุมชนพื้นที่เสี่ยงที่จะเกิดเหตุภัยพิบัติต่างๆ ให้มีความเข้าใจในการปฏิบัติตัว” นายศิวโรฒกล่าว

พร้อมกันนั้นการหาข้อสรุปร่วมกันของเครือข่ายองค์กรชุมชนถ้าจะให้มีการจัดการอย่างยั่งยืนและยาวนานก็จะต้องมีการร่างข้อเสนอการจัดการภัยพิบัติโดยภาคประชาชน ทั้งการร่วมเฝ้าระวังดูแลรักษาชุมชนให้ปลอดภัย นอกจากนั้นยังเป็นการกระตุ้นให้รัฐบาลเข้ามาจัดการดูแลอย่างจริงจังในการสร้างความพร้อมให้กับชุมชนที่มีความเสี่ยงในขั้นสูง พร้อมกับการสร้างเครือข่ายดูแลกันเองของชาวบ้านได้อีกประการหนึ่ง

นางทิวพร ศรีวรกุล ที่ปรึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบล จ.กาญจนบุรี กล่าวว่า ที่ผ่านมามีโครงการด้านการจัดการน้ำที่ภาครัฐสนับสนุนเป็นการสนับสนุนกับองค์กรโดยไม่มีส่วนร่วมของชุมชนที่ประสบปัญหา โครงการดังกล่าวจึงไม่ประสบความสำเร็จกับชุมชนอย่างแท้จริง บางโครงการใช้งบประมาณสูง บางโครงการดำเนินการเสร็จแต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์

การเปิดสภาองค์กรชุมชนตำบล จ.กาญจนบุรี เพื่อการจัดการน้ำโดย

ภาคประชาชน เมื่อได้กำหนดเป็นกติการ่วมกันจะเป็นผลดีต่อชาวบ้านอย่างมาก ดังนั้นการนำเสนอแนวทางการร่วมกันในการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ควรนำมาต่อยอดในการร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดูแลจัดการในชุมชนเอง โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ที่ปรึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบล จ.กาญจนบุรี กล่าวต่อไปว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีก่อให้เกิดปัญหามากมายและนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น การอาศัยหน่วยงานรัฐจึงไม่เพียงพอต่อการจัดการภัยพิบัติทั้งหมดได้

สำหรับข้อเสนอภายหลังการประชุมคือ การกำหนดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกัน ทั้งการสำรวจจำนวนพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยน้ำท่วม น้ำหลาก และภัยแล้ง จำนวนแหล่งน้ำชุมชนที่มีอยู่ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการบริหารจัดการภัยพิบัติระดับชุมชน และการเตรียมอาสาสมัครเฝ้าระวังในพื้นที่เสี่ยงภัย และชุดลอกคูคลองระบายน้ำที่ตื่นเงินให้กว้างขึ้น และการบูรณะเหมืองฝายที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด ■

รายงาน พีพีซี

■ ธีรพล บัวงาม

น่าน/คนเมืองน่านชูประเด็นความมั่นคงทางอาหาร - ดินน้ำป่า - ท้องเที่ยวชุมชน เชื่อมร้อยงานในพัฒนาในพื้นที่ ขับเคลื่อนจังหวัดจัดการตนเอง ให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศไทย

เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2553 เครือข่ายประชาชนจังหวัดน่าน ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานท้องถิ่น เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จังหวัดจัดการตนเอง โดยการสนับสนุนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และสถาบันการจัดการทางสังคม ณ ห้องประชุมมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ อ.เมือง จ.น่าน

นายสวิง ตันอุดม ผู้อำนวยการสถาบันการจัดการทางสังคมภาคเหนือ (สจส.ภาคเหนือ) เปิดประเด็นว่า แนวคิดจังหวัดจัดการตนเองไม่ใช่เรื่องใหม่ เนื่องจากหลายพื้นที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว แต่สิ่งที่จะต้องพูดคุยร่วมกัน คือ ภาพสุดท้ายของแต่ละจังหวัดหรือเป้าหมายของการจัดการตนเองจะเป็นอย่างไร ที่สำคัญเรื่องจังหวัดจัดการตนเองยังสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมาก โดยเฉพาะการปฏิรูปประเทศไทย เพราะความอ่อนแอตอนนี้เป็นผลมาจากเหตุของการรวมศูนย์อำนาจ ที่ทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม ถ้าการปฏิรูปการเมืองไม่ได้ปฏิรูปเชิงอำนาจ หรือกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจัดการอำนาจจัดการทรัพยากรได้ วัฏจักรความขัดแย้งจะไม่สิ้นสุด ดังนั้นจังหวัดจัดการตนเองจะทำให้เกิดรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทย

นายสวิง กล่าวอีกว่า จังหวัดจัดการตนเองมีอยู่สองนัยยะ หนึ่ง คือการทำให้ประชาชน

น่านระดมสมองปฏิรูปประเทศไทยผ่านจังหวัดจัดการตนเอง

เข้มแข็ง และสอง คือการผลักดันนโยบายให้รองรับ อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้มีการทำอยู่หลายครั้งในชื่อของจังหวัดบูรณาการ หลายจังหวัดพบว่ามีการนำแผนของภาคประชาชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนจังหวัดและมีงบประมาณสนับสนุน แต่เมื่อมีการโยกย้ายผู้ว่าราชการจังหวัด กระบวนการนี้ก็ต้องเริ่มต้นใหม่ ทำอย่างไรจึงจะเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง ยกตัวอย่าง การขับเคลื่อนงานจังหวัดจัดการตนเองในเชียงใหม่ ได้มีการตั้งคณะทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม หอการค้า อุตสาหกรรม เรียกว่า *“ภาคีเชียงใหม่บ้านจ๋มเมืองเย็น”* โดยเน้นในสี่ด้าน เริ่มจากการสำรวจต้นทุนภายใน งานศึกษาข้อมูล งานวิชาการ งานด้านสื่อ และงานด้านกฎหมายและนโยบาย

“การสร้างจังหวัดจัดการตนเองต้องเริ่มจากต้นทุนของตัวเอง ถ้าเราทำอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการใหม่ทางการเมือง เพราะตอนนี้ไม่ว่าจะแก้รัฐธรรมนูญมาตราไหน ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะการจัดการและอำนาจยังอยู่ที่ศูนย์กลาง ทำอย่างไรจะทำให้สัดส่วนตรงกลางน้อยลง เราค้นเคยกที่จะเอาปัญหาไปสู่ศูนย์กลางของประเทศ

แต่ถ้าเราเชื่อมโยงประเด็นงานของเรา ‘มัดปึก’ ให้เป็นกลไกการจัดการตนเองในระดับจังหวัดได้ จะทำให้การแก้ไขปัญหาคลี่คลายอย่างรวดเร็ว” ผอ.สจส.ภาคเหนือกล่าว

นายชุติลป์ สารรัตน์ ประธานองค์กรพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตำบลน้ำเกี๋ยน อ.ภูเพียง จ.น่าน กล่าวไว้ว่า หลายพื้นที่ในน่านมีงานและแผนในการจัดการตนเองอยู่แล้ว และมีการขยายผลอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นถ้ามีการรวบรวมรูปธรรมเหล่านี้ให้เกิดแกน เกิดโครงหรือแนวทางที่จะจัดการตนเองในประเด็นเหล่านั้น เกิดการจัดระบบข้อมูลแล้วค่อยเคลื่อนต่อ จะทำให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ

ด้านนายสมคิด สีเขียว ประธานเครือข่ายแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง ต.सान อ.เวียงสา และนางอมรรัตน์ ยาแก้ว ปลัดเทศบาลเมืองน่าน กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่ เห็นว่าต้องมีการประสานส่วนราชการมากกว่าการประสานเจ้าหน้าที่รัฐ หรือข้าราชการในฐานะตัวบุคคล เพื่อให้เกิดกลไกเชิงโครงสร้างที่สอดคล้องกับหน่วยงานอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรนำข้อมูลการทำงานของทุกพื้นที่ทุกหน่วยงานมาศึกษาร่วมกัน และจัดการเรื่องการทับซ้อนแต่ยังไม่เกิดความร่วมมือ ซึ่งจังหวัดน่านมีการพูดคุยและให้ความสำคัญกับ 4 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงทางอาหาร ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

นายสุพัฒน์ จันทนา ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคเหนือ กล่าวว่า จากการที่ พอช. ได้สนับสนุนการขับเคลื่อนงานของน่านในหลายมิติ พบว่ามีการใช้ทุนที่มีอยู่แล้วได้ดี ทั้งทุนทรัพยากร ทุนคน มีพื้นที่ทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แนบแน่น และทุนทางวัฒนธรรม ทางประวัติศาสตร์ รวมถึงทุนทางความรู้ โดยพลังตรงนี้เป็นฐานสำคัญในการยกระดับสู่จังหวัดจัดการตนเองได้ ทั้งนี้จังหวัดจัดการตนเองเป็นเรื่องใหญ่ การดำเนินงานควรจะมีการทำ Road map วางแนวทางการขับเคลื่อนไปที่ละก้าวอย่างมีพลัง ทั้งนี้การประชุมมีข้อเสนอในการขับเคลื่อนต่อไป โดยมีการจัดกลไกขับเคลื่อนจังหวัดจัดการตนเอง แบ่งเป็นทีมข้อมูลเพื่อสำรวจทุนภายในและภายนอก รวบรวม จัดระบบ ทีมขับเคลื่อนนโยบาย กฎหมาย ขับเคลื่อน พ.ร.บ.จังหวัดจัดการตนเอง ทีมสื่อ เชื่อมโยงกลไกการสื่อสารสร้างความเข้าใจเรื่องจังหวัดจัดการตนเอง ธรนรงค์ ด้านกฎหมาย และคณะกองเลขาน ■

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

Community Organizations Development Institute (Public Organization)
912 ซอยนวมินทร์ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กทม. 10240
912 Soi Nawamintr., Nawamintr Road, Klong Chan, Bangkapi, Bangkok 10240
โทร 0-2378-8300-20 โทรสาร.0-2378-8321

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 41/2550
ปณฝ.คลองจั่น

“ข่าวชุมชน” รายเดือน สารเผยแพร่งานพัฒนาเพื่อให้อินเทอร์เน็ตสมาชิกข่าวชุมชน ผู้นำองค์กร เครือข่ายประชาสังคม กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนทั่วประเทศ ท่านสามารถส่งบทความ และข้อคิดเห็นของท่านมาได้ที่ กองบรรณาธิการ ส่วนประชาสัมพันธ์ พอช. โทร. : 0 - 2378 - 8300 - 20 โทรสาร. : 0 - 2378 - 8321